

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminologie

**Kriminologické aspekty nelegální výroby
metamfetaminu se zaměřením na osobu
pachatele**

Bakalářská práce

Criminological Aspects of Illegal Methamphetamine Production with a
Focus on the Offender

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

PaedDr. Přecechtěl Petr

AUTOR PRÁCE

Gabriela Železná

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 11. 3. 2024

Gabriela ŽELEZNÁ

Poděkování

Mé poděkování patří vedoucímu práce PaedDr. Petru Přecechtělovi za pomoc při psaní práce. Dále chci srdečně poděkovat panu kpt. Ing. Tomáši Kratinovi, MBA a mjr. Ing. Martině Kaprové z NPC SKPV PČR a kpt. Mgr. Janu Ovčáčkovi z KŘ SKPV OOK Zlín, bez jejichž ochotného přístupu a pomoci by nebylo možné práci vytvořit.

ANOTACE

Tato práce se zabývá nedovolenou výrobou metamfetaminu a osobou pachatele. Teoretická část pojednává nejdříve o historickém kontextu metamfetaminu od jeho objevení a globálního rozšíření po výskyt v České republice a současnou situaci. V druhé kapitole je představen pojem metamfetamin, jeho účinky a farmakologická rizika, vzorce a prevalence užívání pervitinu a protidrogová politika. Třetí kapitola popisuje prekurzory pervitinu a jeho výrobu. Poslední kapitola teoretické části charakterizuje trestnou činnost páchanou v souvislosti s metamfetaminem, její odhalování a osobu pachatele. Empirická část je zaměřena výhradně na pachatele výroby metamfetaminu, a to konkrétně na vybrané aspekty zkoumané prostřednictvím analýzy trestních spisů.

KLÍČOVÁ SLOVA

Drogová trestná činnost – drogy – metamfetamin – osoba pachatele – pervitin
– prekurzory – varna – výroba pervitinu

ANNOTATION

This thesis deals with the illicit production of methamphetamine and the offender. The theoretical part first discusses the historical context of methamphetamine, from its discovery and global spread to its occurrence in the Czech Republic and the current situation. The second chapter introduces the concept of methamphetamine, its effects and pharmacological risks, formulas and prevalence of methamphetamine use, and drug control policy. The third chapter describes methamphetamine precursors and its production. The final chapter of the theoretical part characterizes criminal activity related to methamphetamine, its detection, and the offender. The empirical part focuses exclusively on offenders involved in the production of methamphetamine, specifically on selected aspects examined through the analysis of criminal records.

KEYWORDS

Drug crime – drugs – methamphetamine – offender – meth – precursors
– laboratory – production of methamphetamine

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
ES	Evropský parlament a Rada
EMCDDA	Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost
ESPAD	Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách
DTČ	Drogová trestná činnost
KŘ	Krajské ředitelství
MDMA	3,4-methylendioxy-N-metamfetamin
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NMS	Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti
NPC	Národní protidrogová centrála
OOK	Odbor obecné kriminality
OPL	Omamné a psychotropní látky
OSN	Organizace spojených národů
P-2-P	Fenyl-2-propan
PČR	Policie České republiky
VTOS	Výkon trestu odnětí svobody
RVKPP	Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky
Sb.	Sbírka zákonů
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování
STČ	Sekundární trestná činnost
TČ	Trestná činnost
TZ	Trestní zákoník
USA	Spojené státy americké

Obsah

Úvod.....	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 Historie metamfetaminu v globálním kontextu a na území ČR.....	10
1.1 Historie metamfetaminu v globálním kontextu	10
1.2 Historie metamfetaminu v ČR	11
1.3 Současná situace.....	12
2 Vymezení pojmu metamfetamin a problematika s ním spojená.....	14
2.1 Účinky metamfetaminu.....	14
2.2 Způsoby užívání.....	15
2.3 Důvody a vzorce užívání návykových látek.....	15
2.4 Prevalence užívání metamfetaminu	17
2.5 Rizika užívání metamfetaminu	19
2.6 Protidrogová politika.....	20
2.6.1 Léčba uživatelů metamfetaminu	21
2.6.2 Prevence	22
3 Výroba metamfetaminu	24
3.1 Prekurzory.....	24
3.2 Výroba samotná.....	25
4 Trestná činnost páchaná v souvislosti s nelegální výrobou metamfetaminu ...	27
4.1 Etiologie	28
4.2 Fenomenologie	29
4.2.1 Současné trendy na drogové scéně	30
4.3 Dynamika drogové trestné činnosti	32
4.4 Odhalování trestné činnosti spojené s nelegální výrobou metamfetaminu	33
4.4.1 Nález nelegální laboratoře.....	34
4.4.2 Analýza.....	35

4.1 Osoba pachatele	36
EMPIRICKÁ ČÁST	38
5 Charakteristika osob dopouštějících se trestné činnosti nelegální výroby metamfetaminu	38
5.1 Podstata a cíle šetření	38
5.2 Metoda sběru dat	39
5.3 Získané informace	40
5.4 Vyhodnocení	51
Závěr	52
Seznam použité literatury:	54
Seznam příloh	57

Úvod

První zmínky o metamfetaminu jsou datovány na začátek 20. století. Od jeho objevení v roce 1919 až do současnosti dochází k vývoji a ke změnám užívání tohoto psychostimulancia. Je rozšířen po celém světě, na některých místech se těší obzvláště významné popularitě. Výjimkou není ani Česká republika. Problematika nelegální výroby metamfetaminu se v České republice stala nepřehlédnutelným fenoménem v průběhu posledních desetiletí. Začlenění drogy do toxikomanské subkultury mělo rázný spád, dostala se do čela užívaných návykových látek na našem území, kde spolu s konopnými látkami setrvává dodnes. S užíváním návykových látek úzce souvisí drogová kriminalita. Kriminalita páchaná v souvislosti s návykovými látkami, jakož i užívání drog samotné, představuje hrozbu jak pro pachatele, tak pro společnost.

Zkoumání aspektů nelegální činnosti související s výrobou návykových látek z pohledu kriminologie je důležitým předpokladem pro objasňování trestné činnosti, její represi a prevenci. Je rovněž nezbytné pro vytyčování cílů protidrogové politiky. Teoretická část práce je zaměřena na historii metamfetaminu v globálním měřítku i na tuzemskou produkci, popisuje etablovanost drogové problematiky v České republice. Rozpracovává vymezení pojmu metamfetamin a s ním souvisejících témat, včetně prevalence užívání a protidrogové politiky. Dále vysvětluje otázku výroby a prekurzorů k ní potřebných. Zbývající kapitola charakterizuje trestnou činnost páchanou v souvislosti s nelegální výrobou metamfetaminu. Popisuje strukturu, stav a dynamiku drogové trestné činnosti. Představuje současné trendy ve sféře ilegálního obchodování s návykovými látkami, problematiku odhalování drogové kriminality a v neposlední řadě také vysvětluje základní charakteristiky pachatelů drogové trestné činnosti. Cílem teoretické části práce je především zasazení aktuálních poznatků do historického rámce vývoje drogové problematiky na území České republiky a přiblížení současného stavu drogové scény.

Podrobnější deskripci osoby je věnována empirická část práce. Předkládá poznatky získané prostřednictvím analýzy trestních spisů shromážděné

za pomoci policistů vyšetřujících trestnou činnost nedovolené výroby metamfetaminu. Zkoumaný vzorek pochází z území Zlínského kraje a zahrnuje skutky spáchané v letech 2020-2022. Empirická část si klade za cíl blíže představit charakteristické rysy pachatele nedovolené výroby metamfetaminu a na základě získaných poznatků pozorovat, zda jednotlivé skutky vykazují společné aspekty, jež by mohly být vodítkem pro lepší pochopení motivovanosti osoby k páčání drogové kriminality.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Historie metamfetaminu v globálním kontextu a na území ČR

Metamfetamin (pervitin) byl syntetizován v roce 1919 japonským chemikem (A. Ogata), a to metodou redukce z efedrinu za účasti červeného fosforu a jodovodíku. V roce 1929 se pervitin dostal do Evropy.¹ Od jeho objevení byla dynamika výskytu užívání tohoto stimulantia velmi proměnlivá. Farmaceutickými společnostmi byly testovány jeho účinky a potenciál využití. Pro pozitivní vlastnosti byly vyvíjeny medikamenty obsahující účinnou látku metamfetamin. Koncovými uživateli byli vojáci, následně i obecná populace. Časem však bylo zjištěno, že vedle žádoucích účinků existují i negativní a velmi škodlivé vlastnosti vyvolané látkou. Primární úskalí bylo spatřováno ve vysoké návykovosti stimulantia, v důsledku toho byl postupně řazen na seznam nelegálních látek ve všech světových zemích. Během relativně krátkého časového úseku byl metamfetamin rozšířen po celém světě, v současnosti je otázka užívání a výroby pervitinu stále aktuální.

1.1 Historie metamfetaminu v globálním kontextu

V roce 1938 uvedla německá farmaceutická společnost Temmler na evropský trh medikament ve formě tablet pod názvem Pervitin. Zásadní význam měl především v oblasti vojenského lékařství, kde byl podáván vojákům pro jeho stimulační účinky. *Používání těchto povzbuzujících látek bylo považováno za nenahraditelný prostředek k přežití extrémních podmínek. Pomáhaly překonat únavu, strach a stres.² Populárním se stal i ve sféře civilního obyvatelstva.*

Během 40. let 20. století byl zaznamenán rapidní nárůst výskytu metamfetaminu na trhu v důsledku prodeje nezměrného množství armádních přebytků, a to zejména v západní Evropě, USA a Japonsku. Od počátku 50. docházelo

¹KUBÁNEK, Vladimír a POLÍVKA, Lubomír. *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. s. 14. ISBN 978-80-7251-319-2.

²KUBÁNEK, Vladimír a POLÍVKA, Lubomír. *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. s. 15. ISBN 978-80-7251-319-2.

k postupným regulacím dostupnosti a pro získání produktu obsahující metamfetamin byl nezbytný lékařský předpis, přesto však poptávka po substanci neklesala. Pravděpodobně v konsekvenci s usměrňováním přísunu expandoval prvotní ilegální obchod s metamfetaminem. Závislostní chování ovlivňovalo jednání osob, prioritu pro ně představoval přísun stimulantia. V důsledku toho se jedinci schylovali k opatřování pervitinu nezákonnou cestou.³

Metamfetamin byl až do 60. let 20. století hojně užíván ve farmacii jako léčivo na rozmanité potíže od depresí až po poruchy příjmu potravy a alkoholismus. *Až od sedmdesátých let je užívání a výroba metamfetaminu nelegální, a od devadesátých let jeho obliba v některých částech světa dramaticky roste.*⁴

1.2 Historie metamfetaminu v ČR

Do tehdejší Československé republiky pronikl metamfetamin v průběhu 70. let minulého století. Zatímco drogovým scénám většiny jiných Evropských států vládli – co se týče skupiny psychoaktivních stimulantů – amfetamin (později spolu s MDMA), na území Československa se začaly formovat počátky neustále vyvíjející se kriminality související s nelegální výrobou metamfetaminu.⁵ *V té době byl – pravděpodobně v Praze – znovu objeven jednoduchý návod na přípravu metamfetaminu, známého v ČR pod jménem pervitin. Rychle se rozšířil po české, ale nikoliv slovenské části československé federace.*⁶ Současně byla registrována vysoká míra trestné činnosti související se zneužíváním léčiv. Ta zahrnovala i opatřování prekurzorů pro výrobu pervitinu. Osoby zapojené do drogové trestné činnosti spočívající ve výrobě metamfetaminu byly součástí uzavřených skupin tvořených toxikomany. Pervitin byl vyměňován za prekurzory potřebné k jeho výrobě, nebo poskytován příslušníkům drogové subkultury bezplatně na základě sociálních vazeb. *Šíření*

³ EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. *Methamphetamine: a European Union perspective in the global context*. Lisbon: European Monitoring Centre for Drug Addiction, 2009. s. 13-14. ISBN 978-92-9168-377-2.

⁴ EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. *Methamphetamine: a European Union perspective in the global context*. Lisbon: European Monitoring Centre for Drug Addiction, 2009. s. 9. ISBN 978-92-9168-377-2.

⁵ EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. *Methamphetamine: a European Union perspective in the global context*. Lisbon: European Monitoring Centre for Drug Addiction, 2009. s. 14. ISBN 978-92-9168-377-2.

⁶ tamtéž

drog mělo malý záběr a rozsah, postupovalo v okruhu „známých“ s příslušnou skupinou, přičemž kritériem výběru byla spolehlivost, případně schopnost poskytovat skupině nějaké služby (např. propůjčovat byt).⁷

K dynamické transformaci drogové scény dochází v 90. letech 20. století v kontextu uvolnění politického režimu. Spektrum pachatelů drogové trestné činnosti se rozpíná o organizované skupiny zahraničního charakteru, pachatele jiné trestné činnosti přeorientované na drogovou kriminalitu, osoby podnikající a jiné. Dalším příznivým faktorem pro růst kriminality byla skutečnost, že se Česká republika stala dopravním uzlem tranzitu drog.⁸ *Dosud uzavřené a izolované skupinky se vzájemně více propojují, vzniká typický trh se stranou nabídky a poptávky, výroba či dovoz drogy už představuje samostatnou pozici či „povolání“, ostatní za drogu platí penězi či sexem.⁹*

V roce 1999 nabyla účinnosti novelizace trestního zákona a přestupkového zákona, podle níž bylo trestné i neoprávněné přechovávání malého množství omamné nebo psychotropní látky pro svoji potřebu.¹⁰ To bylo determinantem pro další proměnu drogové scény. Pachatelé se stali opatrnějšími, a to nejen co se týče zakrývání svého jednání před policejním orgánem, nýbrž i v rámci vztahů toxikomanské subkultury. Strategie pouličního prodeje drog byla modifikována za účelem minimalizace možnosti odhalení, osoby dopouštějící se trestné činnosti využívaly dostupné prostředky umožňující co nejbezpečnější distribuci a vytvářely inovativní metody a techniky v oblasti obchodu s narkotiky.¹¹

1.3 Současná situace

Užívání metamfetaminu je v Evropě typické zejména pro Českou a Slovenskou republiku. Zřízením demokratického režimu se narkotika stala dostupnějšími, jejich obliba exponenciálně vzrůstala a drogová subkultura byla rozvinuta až do

⁷ KALINA, Kamil a kolektiv. *Drogy a drogové závislosti 1: mezioborový přístup*. 1. vydání. Úřad vlády České republiky, 2003. s. 33. ISBN 80-86734-05-6.

⁸ NOŽINA, Miroslav a VANĚČEK, Miloš. *Národní protidrogová centrála 1991-2016*. Národní protidrogová centrála, 2016. s. 25. ISBN 978-80-270-0640-3.

⁹ KALINA, Kamil a kolektiv. *Drogy a drogové závislosti 1: mezioborový přístup*. 1. vydání. Úřad vlády České republiky, 2003. s. 33. ISBN 80-86734-05-6.

¹⁰ Zákon č. 112/1998 Sb. (zrušeno k 1. 7. 2017)

¹¹ NOŽINA, Miroslav a VANĚČEK, Miloš. *Národní protidrogová centrála 1991-2016*. Národní protidrogová centrála, 2016. s. 26. ISBN 978-80-270-0640-3.

současného stavu. V roce 1973 bylo v Československé republice evidováno 119 nealkoholových toxikomanů, v roce 1989 stoupl počet zaregistrovaných osob na 6814 (je však třeba brát v potaz, že databáze Veřejné bezpečnosti a zdravotnických zařízení se lišily – Veřejná bezpečnost uváděla 6814 a zdravotnická zařízení 8271 osob).¹² V roce 2021 byl počet evidovaných rizikových uživatelů požívajících pervitin 33,1 tisíc.¹³ Pervitin v ČR je vyráběn primárně v malém množství pro pokrytí tuzemského drogového trhu. Nicméně jsou registrovány rovněž organizované skupiny produkující metamfetamin s širším záběrem distribuce ve větším objemu a za účelem vyššího finančního zisku. Tato uskupení často spolupracují na mezinárodní úrovni a jejich odhalování je tak komplikované. Obchod s metamfetaminem je registrován i v dalších evropských zemích (Německo, Nizozemsko, Belgie), v těchto státech jsou však preferována jiná stimulantia (amfetamin, MDMA) a velká míra metamfetaminu zde vyrobeného je určena pro mezinárodní export. Stejně tak je metamfetamin dovážen do Evropy a zde je buďto distribuován, nebo je určen k dalšímu vývozu (spolupráce probíhá s organizovanými skupinami z Mexika, Asie či Afriky). Evropa, potažmo i Česká republika je spojovacím bodem mezinárodního drogového obchodu organizovaných skupin celého světa. Je tudíž nutná existence účinné protidrogové politiky, jež poskytne základ pro vyšetřování skutků na nadnárodní úrovni a součinnost s cizími státy.

¹² POLICIE ČR: *Drogy – celosvětový problém*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/narodni-protidrogova-centrala-skpv-historie.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d> [citováno 2023-9-2]

¹³ CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ROUS, Zdeněk; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021 [Summary Report on Addictions in the Czech Republic in 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. s. 9. ISBN 978-80-7440-293-7.

2 Vymezení pojmu metamfetamin a problematika s ním spojená

Metamfetamin je syntetická látka se stimulačními účinky působícími na centrální nervovou soustavu. Je derivátem amfetaminu, jehož účinky jsou velmi podobné, jen poněkud slabší. *Pro drogovou scénu v České republice je charakteristický pervitin (Péčko, Péťa, perník, Čeko) – metamfetaminhydrochlorid, vyráběný v ilegálních laboratořích nejčastěji z efedrinu. Velmi účinnou formou metamfetaminu je jeho levotočivá forma (d-metamfetaminhydrochlorid), která je podle svého vzhledu (tříštvrté lesklé krystaly) nazývána ICE (led).*¹⁴ Nejčastěji se vyskytuje ve formě bílého prášku, může však mít i nažloutlou či jinou barvu zapříčiněnou přítomností látek používaných při domácí výrobě. Pervitin bývá často příměsí jiných drog (např. kokain nebo extáze) a sám je nadstavován látkami jako cukr, omítka, mastek, křída, kofein atd. Kvalita čisté formy látky je dána především výrobním postupem. V posledních desetiletích je čistota zachyceného pervitinu poměrně vysoká.

2.1 Účinky metamfetaminu

Jak již bylo výše zmíněno, jedná se o psychoaktivní látku mající budivý efekt na centrální nervovou soustavu. Nezpůsobuje fyzickou závislost, ale způsobuje závislost psychickou. Je vysoce návykový, tolerance rychle roste a uživatel zkracuje dobu mezi dávkami. Látka působí několik hodin.

Metamfetamin funguje na principu zvyšování hladiny serotoninu, noradrenalinu a dopaminu v mozku. Jakmile látka přestává působit, dochází k poklesu neurotransmiterů, což je příčinou tzv. „dojezdů“. Látka navozuje pocit euforie a zostření smyslů. Při akutní intoxikaci má uživatel zrychlené reakční schopnosti, cítí se sebevědomě, jistě a energicky, až hyperaktivně, nemá zábrany. Neregistruje pocit hladu a únavy. Po vyprchání účinků se cítí vyčerpaně, mohou se objevit deprese nebo úzkosti. Mezi somatické reakce, jež můžeme zpozorovat, patří zvýšený tep a tělesná teplota, arytmie, bolest hlavy, třes,

¹⁴ ŠTÁBLOVÁ, Renata; BREJCHA, Břetislav a kolektiv. *Návykové látky a současnost*. Praha. Policejní akademie České republiky v Praze, 2006. s. 71. ISBN 80-7251-224-2.

pocení a další.¹⁵ Konkrétní účinky metamfetaminu po požití drogy se odvíjí od subjektivních vlastností uživatele, množství požití látky a četnosti aplikace dávek.

2.2 Způsoby užívání

Existuje několik možností aplikace látky. *Inhalování (při zahřívání vydává výpary, které se vdechují), šňupání (krystaly se rozmělní na jemný prach, který se šňupe podobně jako šňupací tabák), injekční aplikace (krystaly se rozpustí ve vodě a roztok se vpichuje do žíly). Česká tradice byla vpichování si pervitinu rovnou do žíly již při prvním užití. V současné době se přechází na západní model, tj. ti, kteří s drogou začínají, volí bezpečnější aplikace.*¹⁶ Rychlost nástupu účinků je determinována způsobem, jakým je látka vpravena do těla. V případě intranazálního požití droga působí po několika minutách. Co se týče intravenózní aplikace, vliv drogy přichází okamžitě. Rizikovní uživatelé požijí od 50 do 250 mg pervitinu denně.¹⁷

2.3 Důvody a vzorce užívání návykových látek

Požívání látek ovlivňující mozkovou činnost sahá hluboko do minulosti, tisíce let před Kristem. *Část populace vždy látky ovlivňující psychiku užívala a užívá, byť se v odlišných dobách, geografických oblastech a skupinách obyvatel motivace k užívání různí. Jednotlivé kultury či společnosti také z různých důvodů (zdravotních, sociálních, náboženských, ekonomických apod.) rozhodují o tom, které z takových látek podřídí určité formě a určitému stupni regulace, jež může vyústit až v absolutní zákaz nakládání s některými z nich.*¹⁸ Jak již bylo zmíněno (kapitola 1.1.), metamfetamin byl v různých státech postupně regulován,

¹⁵ KALINA, Kamil a kolektiv. *Drogy a drogové závislosti 1: mezioborový přístup*. 1. vydání. Úřad vlády České republiky, 2003. s. 164-167. ISBN 80-86734-05-6.

¹⁶ KUBÁNEK, Vladimír a POLÍVKA, Lubomír. *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. s. 78. ISBN 978-80-7251-319-2.

¹⁷ KUBÁNEK, Vladimír a POLÍVKA, Lubomír. *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. s. 79. ISBN 978-80-7251-319-2.

¹⁸ GRÍVNA, Tomáš; SCHNEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ Ivana a kolektiv. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. s. 372. ISBN 978-80-7598-554-5.

až došlo k jeho zařazení na seznam zakázaných látek. Přesto je však v celosvětovém měřítku hojně užívanou látkou.

Vznik závislosti je podmíněn několika faktory. Primární motivací k požití drogy je zpravidla krátkodobý únik před realitou prostřednictvím látky měnící vědomí. S počtem a četností dávek se zvyšuje tolerance a jedinec potřebuje větší množství drogy. Velmi rychle vzniká psychická závislost na stavu vyvolaném pervitinem. Odolnost jedince vůči propadnutí rizikovému užívání je individuální a existuje mnoho teorií lišících se od sebe vytyčením faktorů podmiňujících vznik závislosti (např. psychologická, sociální, sociologická, biologická teorie atd.). V současnosti je preferován přístup bio-psycho-sociálního modelu, podle něhož působí více faktorů kumulativně. Rezistence jedince vůči závislosti je ovlivněna biologicky (předpoklad pro sklony k závislostem je dán genetickou výbavou, do jisté míry jsou dědičné), psychologicky (psychická odolnost jedince, schopnost snášet stres v zátěžových situacích) a sociálním prostředím (rodina, přátelé, pracovní či školní kolektiv atd.). Náchylnost osoby k propadnutí závislosti je tedy dána jistými dispozicemi, které současným působením mohou zapříčinit tendenci rizikového užívání drogy.¹⁹ Zároveň je třeba podotknout, že určité sociální skupiny se vyznačují vyšší rizikovostí, co se týče míry výskytu patologického chování a s tím spojenou drogovou kriminalitou. Jedná se o mladé dospělé v prostředí nočního života, osoby ve VTOS (stávající i propuštění), cizinci pracující v ČR, vysokoškolské studenty a sociálně vyloučené lokality.

Dle četnosti aplikace drogy lze rozlišovat tři kategorie uživatelů. První z nich jsou experimentální uživatelé. Jedná se o první zkušenosti s návykovými látkami, kdy je osoba požije za účelem poznání nového zážitku, většinou se jedná o mladého člověka. Dalšími jsou tzv. rekreační uživatelé. Osoba aplikuje drogu v nepravidelných intervalech, zpravidla při určitých společenských událostech. Míra užívání návykové látky nezpůsobuje sociální či zdravotní komplikace. Poslední kategorií jsou rizikovní uživatelé. Jak již z označení vyplývá, tyto uživatelé představují hrozbu pro společnost i pro ně samotné v důsledku jejich závislosti na droze. Za účelem přísunu návykové látky se mohou dopouštět

¹⁹ GŘIVNA, Tomáš; SCHNEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ Ivana a kolektiv. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. s. 374-375. ISBN 978-80-7598-554-5.

trestné činnosti, a to jak primární, tak sekundární. V tomto bodě je pro uživatele prioritou návyková látka a její opatření, nehledě na zdravotní či socioekonomická rizika.²⁰ Majetkové poměry narkomanů jsou velmi omezené. Nezřídka se vyskytuje nezaměstnanost, zadluženost, nestálé bydlení a další sociálně patologické jevy. Jedinec se tak dostává do „začarovaného kruhu“, kdy jsou pro něj v důsledku jeho socioekonomické situace uzdravení a společenská integrace velice obtížné až nemožné. Zkoumání faktorů ovlivňujících užívání návykových látek a následných drogových deliktů je klíčové pro porozumění drogové kriminalitě a následně pro její odhalování, vyšetřování a v neposlední řadě i pro zvolení správného medicinského přístupu a prevenci.

2.4 Prevalence užívání metamfetaminu

*Prevalencí se rozumí celková míra výskytu určitého jevu v populaci, např. počet osob, které v posledních 12 měsících užily pervitin.*²¹ Podle dat uvedených v souhrnné zprávě NMS²² za rok 2021 vycházejících ze studií obecné populace (věkové rozmezí 15-64 let) v České republice mají vyšší tendence k užívání návykových látek muži, většinou mladších věkových kategorií (do 35 let). V české republice mezi nelegálními látkami převládá spotřeba konopných produktů. Zkušenost s nimi má zhruba čtvrtina obyvatel, z toho 400 tisíc je považováno za rizikové uživatele. Mezi užíváním kanabinoidů a ostatních drog je velký propad. Zkušenost s jinými nelegálními substancemi nepřesahuje 10 % v rámci zkoumaného vzorku. 13 % dotazovaných osob tvrdí, že by jim opatření pervitinu nečinilo větší potíže. Metamfetamin zkusilo či užívá 2-4 % populace. Podobné zastoupení vykazuje i studie ESPAD²³ z roku 2019, kdy byl vybrán vzorek studentů (2778 respondentů) z náhodných škol ve věku 16 let (rok narození respondenta 2003), přičemž 1,5 % dotazovaných někdy užilo pervitin.²⁴ Trend užívání návykových látek zůstává relativně stabilní. Postoj obecné

²⁰ GŘIVNA, Tomáš; SCHNEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ Ivana a kolektiv. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. s. 372-373. ISBN 978-80-7598-554-5.

²¹ GŘIVNA, Tomáš; SCHNEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ Ivana a kolektiv. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. s. 376. ISBN 978-80-7598-554-5.

²² Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti

²³ Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách

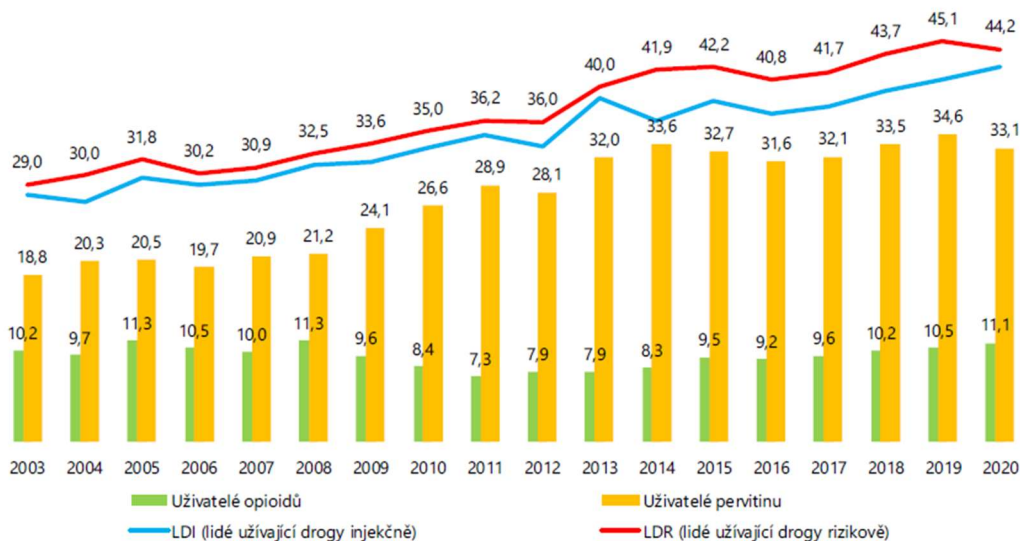
²⁴ CHOMYNOVÁ, Pavla; CSÉMY, Ladislav a MRAVČÍK, Viktor. *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD)*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2020. s. 2-3. ISSN 2336-8241.

populace v ČR k návykovým látkám zůstává též dlouhodobě stálým, dochází pouze k mírnému nárůstu tolerance konopných produktů.

Rizikových uživatelů metamfetaminu v dospělé populaci je zhruba 33,1 tisíc (viz kapitola 1.3). Z rizikových toxikomanů navštěvujících organizace poskytující bezplatnou pomoc závislým užívá 90 % pervitin intravenózně. Četnost sdílení injekčního vybavení se snižuje, a to i díky poskytování sterilních prostředků k aplikaci látky ze strany státu (v roce 2020 ČR splnila kvótu Světové zdravotnické organizace – poskytnutí 200 injekčních stříkaček na osobu užívající pervitin nitrožilně ročně).²⁵ Nicméně počet osob užívajících OPL intravenózně konstantě vzrůstá.

Graf č. 1

Střední hodnoty prevalenčních odhadů problémového užívání pervitinu a opioidů provedených multiplikační metodou za použití dat z nízkoprahových programů v letech 2003–2020.

(Zdroj: CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ROUS, Zdeněk; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021 [Summary Report on Addictions in the Czech Republic in 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. s. 68 ISBN 978-80-7440-293-7.)

²⁵ Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost. *Evropská zpráva o drogách 2022: Trendy a vývoj*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2022. s. 16. ISBN 978-92-9497-745-8.

Problém představuje sdílení injekčního náčiní ve vězeňském prostředí a tím i šíření nemocí. Zhruba 40 % toxikomanů navštěvujících nízkoprahová zařízení byla ve VTOS. Polovina z nich potvrdila požití pervitinu ve vězení, přičemž zhruba 30 % požílo látku nitrožilně.²⁶ Ze studií prováděných ve vězeňském prostředí vyplývá, že v dlouhodobém horizontu představuje nitrožilní aplikace drog značný problém. *Výsledky nicméně ukazují, že nástup do vězení představuje obecně výraznou redukci míry injekční aplikace drog. Zatímco v posledních 30 dnech před nástupem do vězení se zkušenosti s injekčním užitím drogy pohybovaly v rozmezí 19–28 %, zkušenost s injekční aplikací drog přímo ve vězení uvádí 7–10 % odsouzených. Sdílení injekčního materiálu někdy v životě uvádí 11–15 %, ve vězení 5–7 % odsouzených.*²⁷

2.5 Rizika užívání metamfetaminu

V důsledku dlouhodobého užívání pervitinu dochází k fyzickým i psychickým změnám toxikomana. Droga postupně devastuje lidský organismus. Způsobuje redukci tělesné hmotnosti zapříčiněnou nechutenstvím a zvýšenou aktivitou, poškozují játra, srdce a plíce. Dochází k oslabení imunity, které je následkem celkové degradace tělesné schránky uživatele. Afektuje mozek, závislost provází stavy podrážděnosti až agrese, náladovosti, halucinace, paranoia, poruchy paměti, potíže se soustředěním a další. Může se projevit toxická psychóza či jiné duševní onemocnění. U uživatelů aplikujících pervitin nitrožilně hrozí přenos virových onemocnění sdílením injekčních jehel a stříkaček, nejčastěji žloutenky typu C (zhruba 500 osob ročně), méně častěji viru HIV (v roce 2020 14 osob). Během akutní intoxikace může dojít i ke smrti, a to buď následkem předávkování (v roce 2020 zemřelo v důsledku předávkování pervitinem 20 osob²⁸), selhání

²⁶ MRAVČÍK, Viktor; CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021 [Report on Illicit Drugs in the Czech Republic 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. s. 101. ISBN 978-80-7440-274-6.

²⁷ MRAVČÍK, Viktor; CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021 [Report on Illicit Drugs in the Czech Republic 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. s. 77. ISBN 978-80-7440-274-6.

²⁸ MRAVČÍK, Viktor; CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021 [Report on Illicit Drugs in the Czech Republic 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. s. 115. ISBN 978-80-7440-274-6.

organismu, nehody či sebevraždy – příčina mortality narkomanů z 1/3 (za sebevraždu je považováno i předávkování). Úmrtnost uživatelů pervitinu je šestinásobná oproti úmrtnosti obecné populace stejné věkové kategorie.²⁹ Vedle zdravotních rizik může závislost způsobovat rovněž existenci nežádoucího patologického chování jedince (viz kapitola 2. 3). Toxikomani představují hrozbu nejen pro sebe, ale i pro společnost (agresivní chování, majetková kriminalita, autonehody, k nimž došlo pod vlivem návykové látky, šíření nemocí atd.).

2.6 Protidrogová politika

Protidrogová politika je klíčovým prvkem pro monitorování a pokrývání negativních jevů vyskytujících se v oblasti drogové subkultury. Ve sféře protidrogové politiky působí v ČR primárně orgán RVKPP³⁰ v jehož čele stojí předseda vlády. Tento orgán je tvořen státními i nestátními institucemi a vyhotovuje strategické plány na základě vývoje a stavu drogové scény v předchozích letech. Funguje jak na národní, tak na mezinárodní úrovni. Struktura působnosti v rámci ČR je pak rozdělena na národní, krajskou a místní úroveň. Pro účely spolupráce mezi jednotlivými úrovněmi jsou zřízeny pozice koordinátorů prevence, kteří vyhotovují individuální strategie vhodné pro jim svěřené území. RVKPP se zaměřuje na oblast prevence, léčby a resocializace, ale též na regulaci a snižování nabídky a na minimalizaci rizik a škod.³¹ Předpoklady pro kvalitní a úspěšné plnění vytyčených cílů jsou organizovanost a spolupráce, analýza drogové subkultury, informovanost, evaluace a v neposlední řadě i financování. V roce 2020 2 297,5 mil. Kč činily výdaje na protidrogovou politiku, z toho 52 % tvořily výdaje na oblast prosazování práva, 16 % na snižování rizik, 12 % na léčbu uživatelů drog, 4 % na prevenci, 5

²⁹ CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ROUS, Zdeněk; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021 [Summary Report on Addictions in the Czech Republic in 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. s. 68. ISBN 978-80-7440-293-7.

³⁰ Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky

³¹ SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY. *Akční plán realizace Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 [Action Plan for the Implementation of National Strategy on Addictive Behavior Prevention and Harm Reduction 2019–2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2019. s. 7-9. ISBN 978-80-7440-247-0.

% na následnou péči, 6 % na záchytné stanice a necelá 2 % na koordinaci, výzkum a evaluaci.³²

2.6.1 Léčba uživatelů metamfetaminu

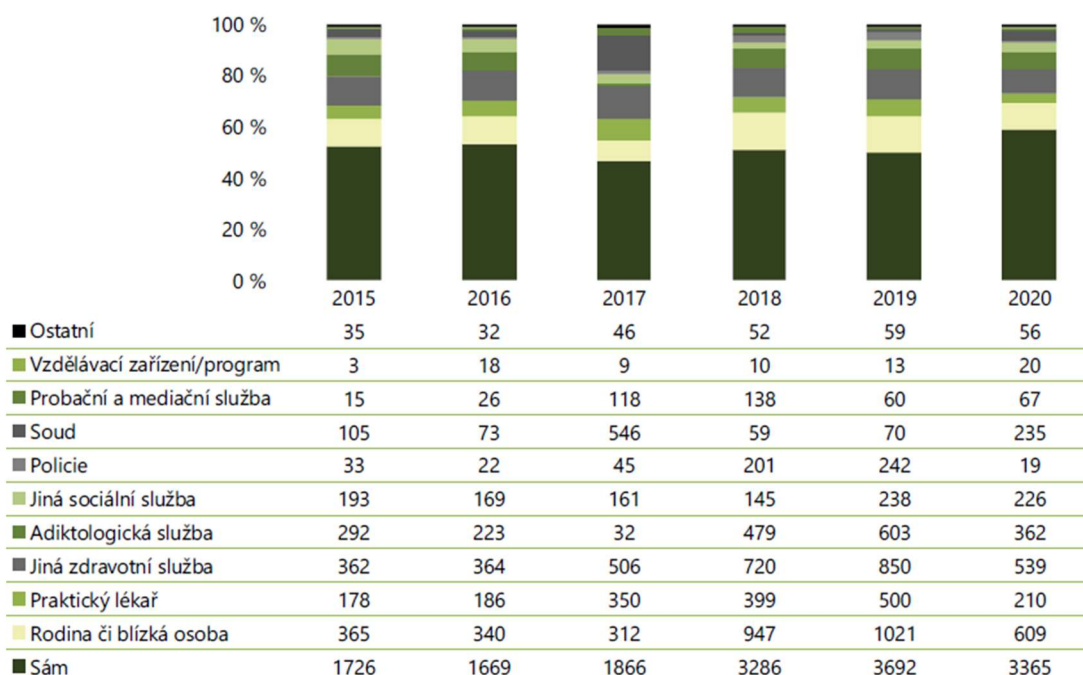
Adiktologická pomoc v ČR je tvořena komplexní sítí služeb. Zahrnuje 6 druhů intervencí, které lze vzájemně kombinovat podle individuálních potřeb klienta. Jedná se o následující služby: preventivní služby – cílí primárně na osoby nezávislé za účelem předcházení vzniku závislosti; minimalizace rizik – zaměřena na osoby aktivně užívající návykové látky. Usiluje o snížení zdravotních, sociálních a ekonomických škod působených uživateli. Jde o nízkoprahová centra a aktivní konfrontaci narkomanů – oslovení narkomana v jeho přirozeném prostředí; ambulanční léčba a poradenství – určena pro osoby v různých stádiích závislosti. Předpokladem úspěšné léčby je vhodné zázemí pro návrat léčeného do společnosti. Může být nařízena soudně; krátkodobá stabilizace – zaměřena na osoby v první etapě abstinčního období, zpravidla trvá od 7 dní do 4 týdnů; rezidenční léčba – cílem je dosažení kompletního uzdravení a resocializace středně až těžce závislé osoby, trvá 3 až 18 měsíců; následná péče – soustředí se na osoby abstinující minimálně 3 měsíce (často následuje po ambulantní či rezidenční léčbě). Účelem je podpora a motivace osoby k setrvání v abstinenci a v integraci do normálního života. Na adiktologické služby se může obrátit nejen samotný uživatel, ale též osoby jemu blízké. Většina rizikových uživatelů se rozhodne podstoupit léčbu z vlastní vůle nebo po přesvědčení rodinou (viz tabulka č. 2). Určité druhy intervence lze poskytovat i distančně prostřednictvím telekomunikačních prostředků. Vedle adiktologických služeb existují i neformální uskupení (např. Anonymní narkomani).³³

³² CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ROUS, Zdeněk; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021 [Summary Report on Addictions in the Czech Republic in 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. s. 11. ISBN 978-80-7440-293-7.

³³ SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY A SPOLEČNOST PRO NÁVYKOVÉ NEMOCI ČLS JEP. *Koncepce rozvoje adiktologických služeb*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. s. 33-41. ISBN 978-80-7440-271-5.

Graf č. 2

Uživatelé nelegálních drog žádající o léčbu v letech 2015–2020 podle zdroje doporučení.

(Zdroj: MRAVČÍK, Viktor; CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021 [Report on Illicit Drugs in the Czech Republic 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. s 93. ISBN 978-80-7440-274-6.)

Nepříznivý vliv na životní úroveň rizikových uživatelů měla pandemie COVID-19. *Pravidelné zaměstnání mělo přes 30 % klientů drogových služeb, přes 40 % bylo bez zaměstnání. Mezi lidmi rizikově užívajícími pervitin nebo opioidy, kteří byli v kontaktu s nízkoprahovými programy, mělo téměř 70 % nestabilní ubytování a přes 50 % nestabilní, případně nelegální příjem. Platný občanský průkaz nemá přes 20 % a průkaz zdravotní pojišťovny 30 % z nich. Přes 80 % je zadluženo, přes 70 % nemá o svém dluhu přehled.*³⁴

2.6.2 Prevence

Prevence v české republice je soustředěna především na studenty základních a středních škol. Kvalita preventivních programů se zvyšuje, nicméně jejich

³⁴ CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ROUS, Zdeněk; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021 [Summary Report on Addictions in the Czech Republic in 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. s. 69. ISBN 978-80-7440-293-7.

dostupnost v rámci krajů je nerovnoměrná. V některých regionech nelze provádět preventivní činnost v dostatečném rozsahu. Organizace preventivních programů a opatření spadá do gesce MŠMT. Ve věku okolo 15 let sbírají jedinci první zkušenosti s návykovými látkami (zejména tabák, alkohol a konopné produkty). Je snadné nechat se ovlivnit či přemluvit k experimentování s OPL, což může postupně vést až k rizikovému užívání. Zkušenosti českých studentů s návykovými látkami jsou v komparaci se studenty z jiných zemí Evropy nadprůměrné. Je proto velmi důležité seznámit mladou generaci s problematikou a nebezpečím užívání návykových látek a upozornit ji na potencionální následky. Největším úskalím v oblasti prevence je nedostatek finančních prostředků pro zprostředkování kvalitních preventivních programů.³⁵ Jak již bylo uvedeno v kapitole 2.6., na prevenci jsou vyhrazena pouze 4 % (zhruba 90 tisíc Kč) rozpočtu stanoveného pro pokrytí nákladů drogové politiky.

³⁵ MRAVČÍK, Viktor; CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021 [Report on Illicit Drugs in the Czech Republic 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. s. 158-159. ISBN 978-80-7440-274-6.

3 Výroba metamfetaminu

Pervitin se na našem území vyráběl už před rokem 1989, kdy představoval náhražku nedostupných látek ze zahraničí (např. kokainu), nicméně výsadní postavení mezi stimulantii na české drogové scéně drží a vzhledem ke svým účinkům a relativně nízké ceně se stal i velmi žádaným vývozním artiklem.³⁶

3.1 Prekurzory

Prekurzory drog jsou upraveny zákonem č. 272/2013 Sb., o prekurzorech drog v návaznosti na předpisy Evropské unie. Dále také zákonem č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a trestním zákoníkem. Prekurzory jsou látky, jež svými chemickými vlastnostmi ovlivňují finální molekulární strukturu syntetické drogy a bez nichž ji nelze vyrobit. Dále rozlišujeme pomocné látky a laboratorní vybavení.³⁷

Právní regulace je zásadní otázkou problematiky prekurzorů. Látky používané při výrobě metamfetaminu jsou zároveň předmětem podnikání některých obchodních subjektů (jsou obsaženy v léčivech, kosmetice, čisticích prostředcích atd.). Nelze tudíž nakládání s nimi striktně zakázat, ale je třeba minimalizovat možnost zneužití těchto látek k výrobě drog. Pro prevenci drogové kriminality je klíčová spolupráce policie se subjekty obchodujícími s prekurzory. Na základě právních předpisů upravujících tuto oblast jsou subjekty odpovědné za sledování podezřelého odběru zboží či krádeží a jsou povinny toto jednání oznámit. Díky spolupráci policie ročně obdrží desítky oznámení o podezřelých objednávkách prekurzorů a laboratorního vybavení.³⁸

V České republice je metamfetamin vyráběn za použití efedrinu nebo pseudoefedrinu – tzv. „česká cesta“. Vzhledem k omezené dostupnosti farmaceutik obsahujících tyto látky vzrůstá trend dovozu prekurzorů ze zahraničí (z Polska, Německa, Rumunska, Slovenska atd.). Jedná se především o léky

³⁶ GRIVNA, Tomáš; SCHNEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ Ivana a kolektiv. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. s. 370 ISBN 978-80-7598-554-5.

³⁷ ŠTÁBLOVÁ, Renata; BREJCHA, Břetislav a kolektiv. *Drogy – vybrané kapitoly*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2005. s. 50. ISBN 80-7251-186-6.

³⁸ KEJŘOVÁ, Irena. *Konference Národní protidrogové centrály „prekurzory drog“*. Drugs & Forensics Bulletin Národní protidrogové centrály 2023, č. 2, s. 51-53. ISSN 1211-8834.

Cirrus, Cold Relief, Efedrina Arena Comprimata, Sudafen, Tedolfen, Revigrip Sinus a další. Předmětem pašování nejsou pouze léčiva, ale také laboratorní pomůcky a pomocné chemické látky k výrobě (např. jód, červený fosfor). *Od 13. ledna 2021 je červený fosfor zařazen v příloze II. nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004, o prekurzorech drog, do kategorie 2A a jeho uvádění na trh je v rámci celé EU v množství nad 100 g podmíněno registrací.*³⁹ Odborníci se domnívají, že by restrikce mohla způsobit využívání jiných metod výroby metamfetaminu, zatím však tato teorie nebyla potvrzena a nadále převládá stejná technologie postupu.

Novým jevem jsou také tzv „designer precursors“ – látky, u nichž není známo legální využití a „non-schedule substances“, neboli pre-prekurzory, sloužící k výrobě prekurzoru. Jejich legální využití existuje, ale nejsou obsaženy v právním rámci upravující prekurzory.⁴⁰

3.2 Výroba samotná

Existuje několik postupů pro výrobu metamfetaminu v závislosti na vstupních surovinách. Metodou vycházející z benzylchloridu lze produkovat rozsáhlé množství pervitinu v rámci jednoho výrobního cyklu, je však poměrně náročná a nebezpečná. Dalším způsobem je využití fenyli-2-propanonu (P-2-P) jako prekurzoru. Existují různé modifikace postupu a za pomoci P-2-P lze vyrobit i amfetamin, tudíž je tato metoda relativně běžná v celosvětovém měřítku, nikoliv však na našem území. Pro Českou republiku je tradiční výroba metamfetaminu izolací efedrinu nebo pseudoefedrinu za použití červeného fosforu. Tento postup je používán od výskytu neoprávněné výroby pervitinu na našem území. Je preferován pro relativně snadné obstarávání přísad a prostředků a pro jednoduchost výroby jako takové. Hlavními složkami jsou efedrin/pseudoefedrin, červený fosfor, jod a kyselina fosforečná. Léčivo je rozpuštěno spolu s červeným fosforem a kyselinou fosforečnou a je zahříváno, postupně je přidáván jód.

³⁹ NPC SKPV PČR. *Výroční zpráva 2021*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx> [citováno 2023-11-15]

⁴⁰ NPC SKPV PČR. *Výroční zpráva 2021*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx> [citováno 2023-11-15]

Následně je přidáno rozpouštědlo a kyselina chlorovodíková. Během tohoto procesu dochází k uvolnění jednoho atomu kyslíku z molekuly efedrinu a ten se stává rozpustným ve vodě. Následně je možné pervitin izolovat pomocí krystalizace. Tato metoda zvaná „Česká cesta“ vychází z „Nagaiho reakce“, při níž je používána kyselina jodovodíková namísto kyseliny fosforečné a červený fosfor není pro výrobu nutný (je využíván pouze jako pomocný prvek). Další metodou vycházející z efedrinu/pseudoefedrinu je „moskevská cesta“ – výchozími surovinami jsou červený fosfor a jod, přičemž izolace efedrinu probíhá ve vodném prostředí. Preferovaným postupem výroby v ČR je syntéza metamfetaminu „Českou cestou“. Množství vyrobeného pervitinu se odvíjí od kvantity prekurzorů a limitace laboratoře. „Česká cesta“ je tzv. maloobjemový postup – to znamená, že množství metamfetaminu vyprodukovaného v rámci jednoho výrobního cyklu nepřesahuje 50 g.⁴¹

⁴¹ HRACHOVEC, Miroslav; KRATINA, Tomáš; KUCHAR, Martin; ŠIGUTOVÁ, Veronika; ŠIMEK, Petr et al. *Příručka kriminalisty pro linii toxikologickou: Nelegální laboratoře na výrobu metamfetaminu a indoor pěstírny konopí*. NPC SKPV PČR a KÚ, 2019. s. 41-43

4 Trestná činnost páchaná v souvislosti s nelegální výrobou metamfetaminu

Ve 20. století byl tvořen právní rámec, jenž reguloval určitých způsobů nakládání s některými látkami v globální perspektivě. Takové jednání totiž představovalo závažná bezpečnostní rizika celosvětového měřítko v mnoha sférách. Právní normy byly formovány na základě mezinárodní spolupráce, až daly vzniknout tzv. mezinárodním protidrogovým úmluvám OSN, jež jsou platné dodnes. *Tento právní rámec, doplněný vnitrostátní legislativou jednotlivých zemí, vyčlenil skupinu látek (OPL), které podléhají velmi přísné kontrole, zacházení s nimi je striktně omezeno a samotné neoprávněné nakládání s nimi je postihováno i prostředky trestního práva.*⁴² Omamné a psychotropní látky mohou negativně pozměnit vědomí jedince a jeho chování, v důsledku čehož jsou společensky nebezpečné. Blíže jsou upraveny zákonem č. 167/1998., Sb., o návykových látkách.

Drogové delikty lze rozdělit na primární a sekundární trestnou činnost. Primární drogová kriminalita spočívá v nezákonném nakládání s omamnými a psychotropními látkami. Je exaktněji upravena ve zvláštní části trestního zákoníku, konkrétně hlavou sedmou – Trestné činy obecně nebezpečné. V kontextu této práce jsou relevantními zejména § 283 nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy a § 286 výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy z. č. 40/2009 Sb. Trestního zákoníku.⁴³ Za sekundární drogovou kriminalitu jsou považovány psychofarmakologicky podmíněné trestné činy, trestné činy páchané na uživatelích návykových látek a trestné činy motivované získáním financí na opatření drogy – ty budou podrobněji představeny v kapitole 4.1.

⁴² GŘIVNA, Tomáš; SCHNEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ Ivana a kolektiv. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. s. 378. ISBN 978-80-7598-554-5.

⁴³ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník v platném znění.

4.1 Etiologie

Z hlediska kriminologie mají návykové látky význam zejména jako faktor, který přispívá k trestné činnosti či obecněji k sociálně patologickým jevům. V případě kriminality se hovoří o trestné činnosti související s návykovými látkami.⁴⁴ Existence kauzálního nexu mezi užíváním drog a páčáním trestné činnosti je známou skutečností. Dosud není zcela jednoznačná povaha jejich vztahu – podmíněnost těchto dvou jevů nelze prokázat (nelze se domnívat, že by ke spáchání TČ nedošlo, pokud by neexistovala souvislost s návykovou látkou). Oba fenomény jsou však ovlivňovány obdobnými faktory, jakými jsou například nepříznivé sociální a ekonomické prostředí. Osoby pohybující se v kriminálním prostředí jsou intenzivněji vystaveny hrozbám návykových látek a páčání trestné činnosti může být ovlivněno užitím návykové látky. Trestná činnost a užívání návykových látek se tedy mohou vzájemně posilovat.⁴⁵

Za účelem bližšího zkoumání lze využít adaptaci klasifikace EMCDDA⁴⁶, jež rozděluje trestnou činnost související s návykovými látkami do čtyř kategorií. První z nich jsou psychofarmakologicky podmíněné trestné činy. Jejich příčinou je užití nebo naopak neužití (fáze abstinčního syndromu) návykové látky. Jsou páčány jednak vlivem akutní intoxikace, jednak v důsledku vzniklé závislosti. Pod vlivem návykové látky bylo v roce 2021 spácháno zhruba 4800 trestných činů.⁴⁷ Akutní intoxikaci v době spáchání TČ lze jen těžce prokázat vzhledem k omezeným možnostem diagnostických vyšetření. Patří sem i trestná činnost páchaná na intoxikované osobě v případě, že intoxikace ovlivnila její viktimmnost. Typicky se jedná o TČ proti svobodě a lidské důstojnosti, méně často pak o násilnou či majetkovou kriminalitu. K oznámení trestné činnosti ze strany oběti dochází zcela ojediněle. Oba typy farmakologicky podmíněných deliktů se vyznačují vysokou latencí. Další skupinou jsou ekonomicky motivované

⁴⁴ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHNEINOST, Ivana ZOUBKOVÁ a kolektiv. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. s. 377. ISBN 978-80-7598-554-5.

⁴⁵ tamtéž

⁴⁶ Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost

⁴⁷ CHÓMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ROUS, Zdeněk; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021 [Summary Report on Addictions in the Czech Republic in 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. s. 70. ISBN 978-80-7440-293-7.

trestné činy neboli tzv. „opatřovací kriminalita“. Jedná se o kriminalitu páchanou za účelem získání návykové látky či prostředků potřebných pro její opatření. Jde zejména o trestné činy krádeže vloupáním, loupeže a podvody, které jsou páchány samotnými uživateli. U těchto deliktů je složité zjistit motivaci, jelikož není v zájmu pachatele prozradit, co jej vedlo k takovému jednání. Následkem toho dochází ke zkreslení kriminologických statistik. První dvě zmíněné kategorie deliktů označujeme jako sekundární drogovou kriminalitu – návyková látka je příčinou či motivací ke spáchání skutku, jenž by byl trestný i za absence látky. Systémové trestné činy jsou páchány v souvislosti s chodem ilegálního obchodování s drogami ve formě doprovodného jednání (násilné trestné činy, úplatkářství, vydírání, legalizace výnosů z trestné činnosti atd.). Vykazují vysokou míru organizovanosti. Poslední kategorii představují trestné činy spočívající v porušení právní regulace nakládání s návykovými látkami, které jsou demonstrovány v úvodu 4. kapitoly. Jedná se o primární kriminalitu – droga samotná je předmětem trestného činu. Drogové delikty lze spáchat i kombinací výše zmíněných typů deliktů.⁴⁸

4.2 Fenomenologie

Metamfetamin spolu s kanabinoidy jsou nejzastoupenějšími návykovými látkami, jež jsou předmětem drogové kriminality. *Situace na trhu s metamfetaminem je poměrně stabilní, nadále převažuje výroba v maloobjemových laboratořích s kapacitou produkce do 50 g pokrývající domácí spotřebu. Velkoobjemová výroba je realizována především vietnamsky hovořícími zločineckými skupinami, přičemž jimi vyrobený metamfetamin (zpravidla ve formě krystalu) je také určen pro export.*⁴⁹ V posledních letech přesouvají skupiny produkující větší množství metamfetaminu výrobu do zahraničí kvůli příznivějším podmínkám (dostupnost a cena prekurzorů, stav drogového trhu, příznivější trestní sazby, vyšší zisky z distribuce). Přesto se u nás vyskytují případy rozsáhlejšího objemu produkce. Tyto skupiny se vyznačují širší strukturou vztahů a propracovanou

⁴⁸ GŘIVNA, Tomáš; SCHNEINOST, Miroslav; ZOUBKOVÁ Ivana a kolektiv. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. s. 379-381. ISBN 978-80-7598-554-5.

⁴⁹ NPC SKPV PČR. *Výroční zpráva 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx> [citováno 2024-1-12]

organizovaností páchání trestné činnosti. Aby zamezili riziku dopadení v největší možné míře, neustále vyvíjí nové metody a techniky kriminálních praktik. Pachatelé s sebou při transportu prekurzorů nebo drogy nemají svůj osobní telefon, téměř veškerá komunikace ohledně obchodu s drogami probíhá osobně. Prostřednictvím telekomunikačních prostředků si nesdělují informace, jež by potenciálně mohly přispět k jejich dopadení. Předávky probíhají na předem smluveném místě s minimálním potenciálem přítomnosti nezúčastněných osob (např. lesní nebo polní cesty).

Pervitin vyrobený v maloobjemových varnách je určen pro domácí obchod. Vaříč je zpravidla zároveň uživatelem a drogu vyrábí i pro svou potřebu. Distribuce je uskutečňována povětšinou v okruhu skupiny tvořené pouze několika osobami, jejíž struktura nebývá příliš komplikovaná. Pervitin je k dostání uživateli buď přímo od výrobce, či prostřednictvím dealera. V důsledku toho pachatelé zpravidla nebývají součástí organizovaných zločineckých skupin. Vzhledem k malému množství vyprodukované látky zvládne pachatel výrobu bez pomoci jiné osoby (spolupachatelství ale není vyloučeno). Jako prekurzory slouží běžně dostupné léky proti nachlazení. Ty jsou často opatřovány členy skupiny, v jejímž rámci je droga distribuována. Za účelem navýšení objemu pervitinu a tím i většího zisku z prodeje jsou příměsí substance podobné barvy a konzistence. Nelegální laboratoř se může nacházet prakticky kdekoliv kvůli rozměrové nenáročnosti, nejčastěji jsou provozovány v bytových prostorách. Zakrývání jejich existence před cizími osobami se pachatelům daří poměrně obstojně. Úskalí představuje chemický zápach a odpad vznikající během procesu výroby. Vyskytují se též mobilní laboratoře, které lze libovolně přemísťovat a lze se jich relativně snadno zbavit. Nevýhodou je možné nalezení při kontrole policejním orgánem (např. silniční kontroly).⁵⁰

4.2.1 Současné trendy na drogové scéně

Roste trend obchodu s drogami skrze internet. Nejvíce využíván je prohlížeč TOR, jehož prostřednictvím se dostane uživatel na Darknet, a aplikace

⁵⁰ VÁVRA, Vojtěch. *Výbuchy maloobjemových varen metamfetaminu v panelových domech*. Drugs & Forensics Bulletin Národní protidrogové centrály 2022, č. 3, s. 32-37. ISSN 1211-8834.

Telegram. Pro distribuci pervitinu v ČR je využíván druhý ze zmíněných způsobů (vzhledem k poměrně nízkému objemu vyprodukovaného metamfetaminu českými vaříči je vhodnější než Darknet, kde distributor disponuje větším množstvím návykové látky). Tato komunikační platforma je oblíbená pro několik atributů. Oproti formě drogového trhu na Darknetu je distribuce prostřednictvím sociální sítě jednodušší a bezpečnější. Aplikace poskytuje koncové šifrování – to znamená, že ke konverzaci mají přístup pouze uživatelé, kteří se jí přímo účastní. Komunikace může probíhat jak mezi dvěma uživateli, tak ve skupinách. Předávky mohou probíhat fyzicky či virtuálně. Zneužívání Telegramu pro obchod s drogami výrazně stoupl v roce 2022 ve spojitosti s vlnou statisíců občanů imigrujících do ČR z Ukrajiny. Počet uživatelů využívajících sociální síť pro obchod s pervitinem stoupl z desítek na desítky tisíc, přičemž většina skupin komunikuje ukrajinským nebo ruským jazykem. Za pomoci internetového obchodování dealeři východoevropského původu velmi rychle expandovali na českou drogovou scénu. Predikce poukazují na pravděpodobný nárůst výskytu uživatelů komunikujících skrze Telegram za účelem nákupu či prodeje narkotik.⁵¹ K distribuci drog prostřednictvím internetu přispěla i pandemie COVID-19. V důsledku opatření došlo k poklesu produkce drog. Omezení osobního kontaktu zapříčinilo přesun části drogového trhu do virtuálního prostředí a využívání kurýrních služeb. Páchání trestné činnosti v kyberprostoru představuje rychle rostoucí fenomén, který bude pravděpodobně nadále gradovat, obzvláště mezi mladými pachateli (do 35 let). Je využíván jak maloobjemovými výrobci, tak organizovanými skupinami. Stále častěji se stávají platebním prostředkem kryptoměny. Pandemie COVID-19 ovlivnila drogovou scénu i co se týče místa výroby. V důsledku omezení pohybu a tím i nižšího vytížení ubytovacích služeb se pachatelé uchýlili k pronájmu bytových prostor. V pronajaté nemovitosti proběhlo několik výrobních cyklů, následně se vaříč přesunul jinam. Tato strategie výrazně ztěžuje dopadení pachatele. Během pandemie COVID-19 došlo též k nárůstu cen nejen samotného metamfetaminu,

⁵¹ NPC SKPV PČR. *Výroční zpráva 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx> [citováno 2024-1-12]

ale rovněž i prekurzorů v důsledku jejich nedostatku (cena prekurzorů dovážených ze zahraničí vzrostla o 200–300 %).⁵²

4.3 Dynamika drogové trestné činnosti

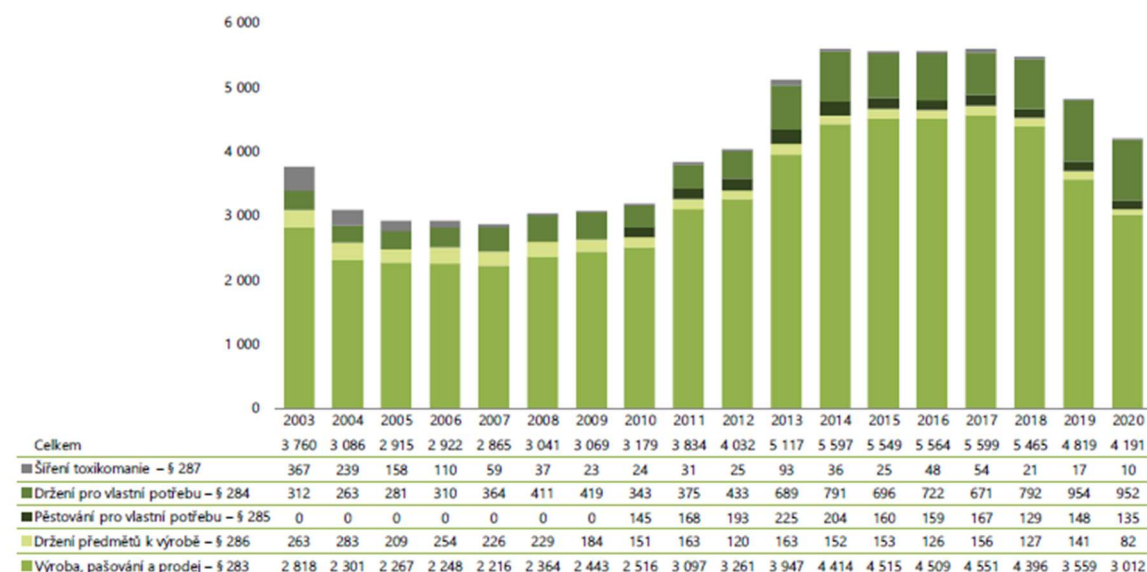
Dynamika DTČ od roku 2003 do současnosti je proměnlivá. Počet zjištěných skutků rostl až do roku 2014, v roce 2019 začal opět klesat – jedním z faktorů poklesu může být pandemie COVID-19. Drogovým deliktům uvedeným v trestním zákoníku dlouhodobě dominuje počet zahájených trestních stíhání podle § 283 (tvoří více než 70% registrované drogové kriminality). Proporcionalita ostatních skutkových podstat fluktovala. Došlo k úbytku šíření toxikomanie, naopak vzrostl počet skutků pěstování rostlin obsahujících OPL pro vlastní potřebu (viz graf č. 3).⁵³ Současný stav drogové scény je v horizontu posledních let relativně stabilní, ať už jde o postoj občanů ČR k návykovým látkám, jejich užívání či páchané DTČ. Dochází však k neustálým proměnám, co se týče prostředků a strategií aplikovaných pachateli za účelem znesnadnění jejich odhalení (viz kapitola 4.2).

⁵² JONÁŠ, Karel. *Vývoj a aktuální trendy na drogové scéně na území obvodního ředitelství policie Praha i během pandemie COVID-19*. *Drugs & Forensics Bulletin Národní protidrogové centrály* 2022, č. 2, s. 44-53. ISSN 1211-8834.

⁵³ MRAVČÍK, Viktor; CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021 [Report on Illicit Drugs in the Czech Republic 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. s. 134-142. ISBN 978-80-7440-274-6.

Graf č. 3

Počet zjištěných primárních drogových trestných činů podle jednotlivých skutkových podstat v letech 2003–2020.

(Zdroj: MRAVČÍK, Viktor; CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021 [Report on Illicit Drugs in the Czech Republic 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. s. 137. ISBN 978-80-7440-274-6.)

4.4 Odhalování trestné činnosti spojené s nelegální výrobou metamfetaminu

Odhalování a vyšetřování neoprávněné výroby metamfetaminu spadá do gesce NPC SKPV PČR.⁵⁴ Je mimořádně náročnou činností z hlediska technického, časového i psychologického. Trestná činnost je vysoce latentní a pečlivě zakrývána. Na rozdíl od většiny jiných deliktů není typické přijímání oznámení o spáchání skutku ze strany občanů. Vyšetřující kriminalisté musí být iniciativní, aktivně získávat informace odkazující na existenci nezákonného jednání a postupně rozkrývat strukturu sítě inkriminovaných osob a jejich role v souvislosti s páchanou trestnou činností. Proces od získání podezření, že dochází k ilegální činnosti po pravomocné odsouzení zúčastněných osob může trvat i několik let.

⁵⁴ Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování

4.4.1 Nález nelegální laboratoře

Při prohlídce objektu s potenciálem nálezů nelegální laboratoře je nutno počínat si obzvlášť obezřetně. Výskyt chemických látek představuje riziko spojené s ohrožením zdraví nebo života. Může dojít k fyzické újmě při manipulaci s nebezpečnými látkami, případně vdechnutí škodlivých výparů. Také hrozí nebezpečí požáru či výbuchu. Vstup do prostor vyžaduje ochranné pomůcky, při veškeré manipulaci je nutné mít rukavice a pozorně číst všechny etikety. Během zajišťování laboratoře musí být na místě přítomny minimálně dvě osoby, není možné pracovat o samotě z bezpečnostních důvodů. Na místě je přítomno kvantum rozličných chemických látek. Tyto látky nemusí být nutně umístěny v originálních obalech, čí mohou být umístěny v neoznačených nádobách. Je proto důležité dbát na bezpečnost a postupovat obezřetně. Jednotlivé látky nalezené při prohlídce nesmí přijít vzájemně do kontaktu. Je třeba zajistit každou substanci samostatně do bezpečného obalu, který je vůči látce rezistentní. Podle množství nalezených prekurzorů lze určit objem výroby. Po dokončení úkonu musí každá osoba, jež se pohybovala v místě nálezů, podstoupit dekontaminaci. I přes ochranné pomůcky ulpívají mikročástice na těle a pokud nejsou eliminovány alespoň na přípustnou mez, dochází k sekundární kontaminaci přenesením těchto částic do jiného prostředí.⁵⁵

V ČR je ročně registrováno průměrně 200–300 nelegálních laboratoří. Tento trend setrvává posledních 10 let. Od roku 2000 do roku 2011 docházelo k rapidnímu nárůstu počtu odhalených varen. Počátkem století nebylo registrováno více než 30 laboratoří, přičemž každoroční přírůstek skýtal desítky až stovky jednotek. Situace kulminovala v roce 2008, kdy bylo zajištěno 434 nelegálních laboratoří. V následujících letech trend klesal a od roku 2012 nepřesáhl počet registrovaných varen 300 jednotek ročně. K poklesu došlo v roce 2020 a 2021 (méně než 200 registrovaných varen ročně), a to pravděpodobně ve spojitosti s pandemií COVID-19.

⁵⁵ HRACHOVEC, Miroslav; KRATINA, Tomáš; KUCHAR, Martin; ŠIGUTOVÁ, Veronika; ŠIMEK, Petr et al. *Příručka kriminalisty pro linii toxikologickou: Nelegální laboratoře na výrobu metamfetaminu a indoor pěstírny konopí*. NPC SKPV PČR a KÚ, 2019. s. 15-22

Co se týče množství ročně zajištěného metamfetaminu, zhruba 60 % registrovaných nelegálních laboratoří je zastoupeno maloobjemovou výrobou. Varny produkující 50-499 g pervitinu představují 20-30 % ročně. Výroba nad 500 g pervitinu tvoří méně než 10 % ročně. Je třeba brát v potaz i to, že ne vždy lze určit produktivnost registrované nelegální laboratoře (do 15 %). V ČR jsou ročně zajištěny desítky tisíc gramů pervitinu. Neexistuje přímá úměrnost mezi počtem registrovaných nelegálních laboratoří a množstvím zajištěného metamfetaminu, mezi jednotlivými lety jsou velké rozdíly. Nelze tak efektivně predikovat pravděpodobný objem registrovaného pervitinu v budoucích letech. Většinou však kvantum nalezeného metamfetaminu nepřesahuje 100.000 gramů ročně.

Tabulka č. 1

Množství zajištěných varen a metamfetaminu (v gramech)

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
METAMFETAMIN (g)	69 137	50 238	107 363	90 718	93 256	106 155	27 576	29 602	33 403	41 916
VARNA	261	272	263	262	264	244	238	162	191	202

(Zdroj: NPC SKPV PČR. *Výroční zpráva 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx> [citováno 2024-1-12])

4.4.2 Analýza

Současné metody umožňují poměrně podrobnou analýzu metamfetaminu za předpokladu, že je zajištěn kvalitativně odpovídající vzorek (minimální hmotnost 1 g a čistota látky nejméně 40 %). Předmětem zkoumání jsou zejména tzv. „nečistoty“, které vznikají během varu v závislosti na výchozích surovinách. Na základě poznatků vycházejících ze složení lze určit druh zvolené syntézy, identifikovat z jaké konkrétní dávky vzorek pochází a vzorky lze vzájemně komparovat, pouze však v rámci jednoho varu. Proces výroby každé jednotlivé dávky je jedinečný a nelze jej zopakovat tak, aby bylo možné určit totožnost původu dvou či více vzorků vyrobených separovaně. Profilování OPL je velice náročnou disciplínou. Vzhledem k tomu, že produkce téměř dvou třetin odhalených nelegálních laboratoří nepřesahuje množství 50 g v rámci jednoho výrobního cyklu, nelze dosáhnout ambice této metody v plné míře. Výsledky

analýzy však mohou být podkladem pro prokázání existence vazeb mezi výrobcem pervitinu a osobami, které s ním následně disponují.⁵⁶ Existuje potenciál využití této metody i v oblasti odhalování drogových deliktů na mezinárodní úrovni.

4.1 Osoba pachatele

Informace o pachatelích drogové trestné činnosti jsou nezbytné pro pozorování vývoje a stavu drogové scény, a stejně tak i pro prevenci. Statistiky NPC zobrazují primárně údaje o pohlaví, věku a národnosti osoby. Pachateli DTČ jsou převážně muži (85 %). Přestože v poměru prevalence užívání pervitinu dominují taktéž muži (viz kapitola 2.4), rozdíl v poměru zastoupení pohlaví není tak markantní jako u DTČ. Ohledně věkového zastoupení je uváděn pouze fakt, že jde o dospělého, mladistvého či nezletilého. Naprostá většina případů je spáchána dospělými osobami (přes 95 %) a průměrně 3 % mladistvými. Co se týče národnosti, průměrně 90 % kriminality je páčáno českými občany, zbylých 10 % je tvořeno cizími státními příslušníky rozličných národností (viz kapitola 5.3).

Dalším důležitým aspektem je právní kvalifikace drogového deliktu. Jak již bylo nastíněno v kapitole 4, nejvíce skutků je kvalifikováno jako § 283 TZ. V horizontu předchozích 10 let bylo za DTČ ročně stíháno průměrně 3-4 tisíce osob, z toho zhruba 2000 osob bylo odsouzeno. Co se týče trestání primární DTČ, více než polovině stíhaným pachatelům je uložen trest podmíněného odnětí svobody. Poměr osob odsouzených k VTOS činí přibližně 20 %, přičemž doba trvání trestní sankce činí zpravidla 1-5 let. Soud je rovněž oprávněn souběžně s trestem nařídít ambulantní či ústavní léčbu.⁵⁷

Ve statistikách vykazovaných českými i mezinárodními institucemi za účelem monitorace drogové problematiky nelze zahrnout veškerá data o pachatelích

⁵⁶ FRANĚK, Lukáš a ROMAN, Michael. *Profilování drog na Kriminologickém ústavu PČR – metamfetamin (část první)*. Drugs & Forensics Bulletin Národní protidrogové centrály 2022, č. 3, s. 17-23. ISSN 1211-8834.

⁵⁷ MRAVČÍK, Viktor; CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021 [Report on Illicit Drugs in the Czech Republic 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. s. 134-142. ISBN 978-80-7440-274-6.

DTČ. Shromažďování informací a analýza je časově náročnou činností, stejně tak i jejich tvorba. Jisté údaje jsou veřejnosti nedostupné, tudíž nemohou být uvedeny ani ve zmíněných statistikách. V důsledku toho nelze popsat typologii pachatele podrobněji pouze na základě skutečností shromážděných organizacemi sledujícími stav, strukturu a dynamiku DTČ. Detailnější charakteristika osoby pachatele je představena v následující – empirické části práce.

EMPIRICKÁ ČÁST

5 Charakteristika osob dopouštějících se trestné činnosti nelegální výroby metamfetaminu

5.1 Podstata a cíle šetření

Přibližně 50 % veškeré primární drogové kriminality je páčáno v souvislosti s metamfetaminem.⁵⁸ V horizontu posledních 10 let je zajištěno v průměru 60 000 g metamfetaminu ročně.⁵⁹ Každý rok je v souvislosti s pervitinem podle § 283 TZ stíháno přibližně 1500 osob.⁶⁰ Tato fakta poukazují na závažnost a rozsah problematiky spojené s pervitinem. S ohledem na škodlivé dopady a hrozby vznikající v důsledku takového jednání je nutné mu předcházet a potlačovat jej. Aby bylo možné pochopit genezi drogové kriminality, je třeba zkoumat faktory ovlivňující existenci tohoto jevu.

Empirická část této práce je zaměřena na bližší charakteristiku osoby pachatele nelegální výroby metamfetaminu. Úvodem je třeba sdělit, že vzhledem k omezeným možnostem získávání dat relevantních pro zvolenou metodu empirického zkoumání, není zcela možné dosáhnout plné efektivity šetření. Tato metoda by však mohla být přínosem pro možné budoucí zkoumání kriminogenních jevů pachatelů a s tím spojené trestné činnosti.

Z důvodu komplikovanosti získávání dat byl vybraný vzorek omezen na území Zlínského kraje. Ve zlínském regionu poměr ročně zajištěných nedovolených laboratoří metamfetaminu činí průměrně 5 % z celkového počtu registrovaných

⁵⁸ CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ROUS, Zdeněk; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021 [Summary Report on Addictions in the Czech Republic in 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. s. 70. ISBN 978-80-7440-293-7.

⁵⁹ NPC SKPV PČR. *Výroční zpráva 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx> [citováno 2024-1-23]

⁶⁰ MRAVČÍK, Viktor; CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021 [Report on Illicit Drugs in the Czech Republic 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. s. 138. ISBN 978-80-7440-274-6.

varen v České republice. Zkoumán byl vzorek skutků zjištěných v letech 2020-2022. v tomto časovém úseku bylo ve zlínském regionu zajištěno celkem 27 nelegálních laboratoří metamfetaminu. Pro účely této práce bylo analyzováno celkem 9 zjištěných skutků.

Ambicí práce je především:

- Bližší představení osobnostních charakteristik pachatelů nelegální výroby metamfetaminu
- Komparace získaných informací a zjištění možných souvislostí mezi nimi
- Vyhodnocení zjištěných poznatků a přednesení potenciálního přínosu pro trestní represi a prevenci
- Prověření potenciálu analýzy aspektů jednotlivých skutků pro budoucí zkoumání

5.2 Metoda sběru dat

Pro sběr dat byla zvolena metoda analýzy trestních spisů, a to formou záznamových archů předložených kriminalistům vyšetřující drogovou trestnou činností. Pro účely výzkumné části této práce slouží rovněž statistiky zpracované analytičkou prevence NPC. Ohledně rozsahu zkoumaného vzorku je třeba upozornit na limitaci dat v důsledku omezených možností přístupu k informacím, které lze získat pouze prostřednictvím trestních spisů.

Prostřednictvím analýzy trestních spisů byly zjišťovány tyto informace:

- Územní odbor, v němž vyšetřující kriminalista slouží
- Obecné informace o pachateli:
 - Věk
 - Pohlaví
 - Státní příslušnost
 - Dosažené vzdělání
 - Zaměstnání
- Informace k zjištěnému skutku:
 - Rok zjištění skutku

- Právní kvalifikace
- Rozsah výroby
- Institut spolupracujícího obviněného
- Postoj pachatele k OPL
 - Zda je uživatel OPL
 - Co vedlo pachatele k výrobě OPL
 - Jak se naučil vyrábět metamfetamin
- Kriminální kariéra pachatele
 - Trestní minulost
 - Sekundární trestná činnost

5.3 Získané informace

Územní odbor

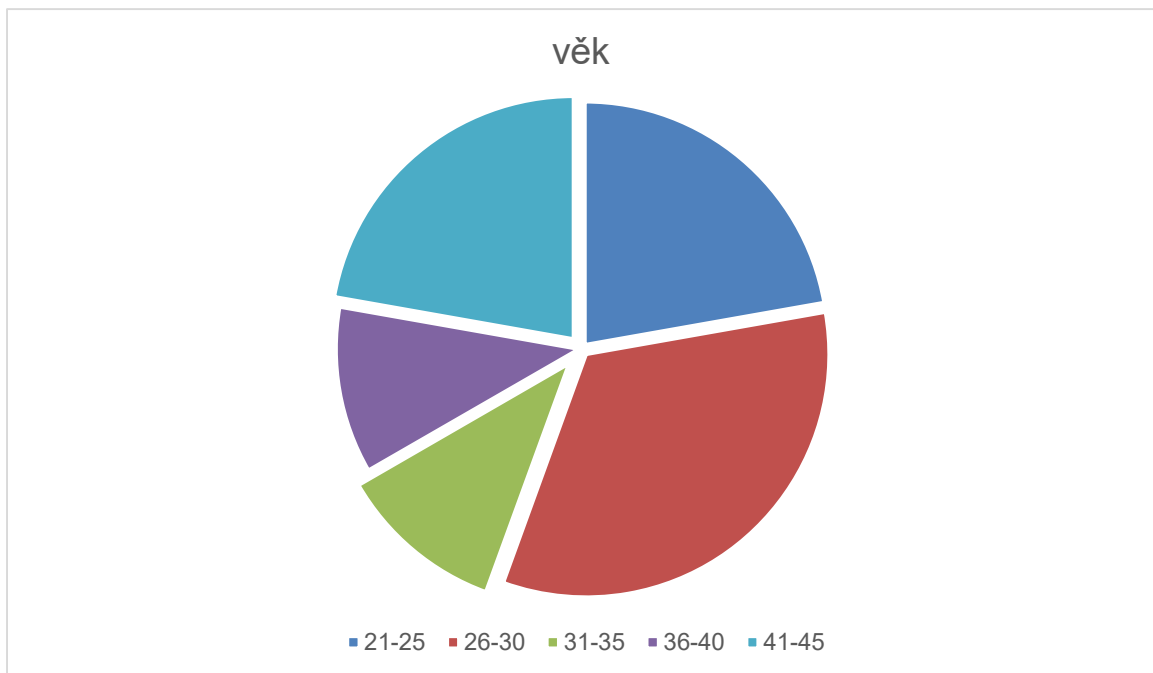
Pro konkrétnější představu struktury drogové kriminality páchané ve Zlínském kraji byla jako jeden z aspektů zvolena i informace o územním odboru vyšetřující daný skutek. Tři skutky byly registrovány v okrese Kroměříž, dva ve Zlíně, jeden v Uherském Hradišti a jeden ve Vsetíně. Trestnou činností o objemu výroby 500-9999 g vyšetřovalo oddělení KŘ SKPV OOK Zlín. Vzhledem k omezenému vzorku trestních spisů nelze dosáhnout maximální efektivity zkoumání tohoto aspektu. Na druhou stranu zjištěné skutečnosti demonstrují, že je nedovolená výroba metamfetaminu uskutečňována ve všech okresech Zlínského kraje.

Pohlaví

Vybraný vzorek byl zastoupen výhradně mužským pohlavím. Drogová kriminalita je páchána především muži (viz kapitola 4.4). Ženy páchají drogovou kriminalitu zpravidla formou spolupachatelství či sekundární drogové kriminality. Vzhledem ke koncepci dotazníku, který je orientován primárně na „vařiče“ pervitinu samotného, tedy není toto zjištění překvapivé.

Věk

Graf č. 4

Věková struktura pachatelů je velmi dynamická. Vzhledem k malému vzorku analyzovaných osob nelze efektivně zkoumat poměr zastoupení jednotlivých věkových kategorií. Z grafu vyplývá, že nejpočetněji byla zastoupena věková skupina pachatelů v rozmezí 26-30 let. Všichni tři pachatelé absolvovali střední odborné učiliště a produkovali pervitin o objemu do 50 g. Rovněž byli všichni opakovaně trestaní a postup je naučil jiný pachatel.

Státní příslušnost

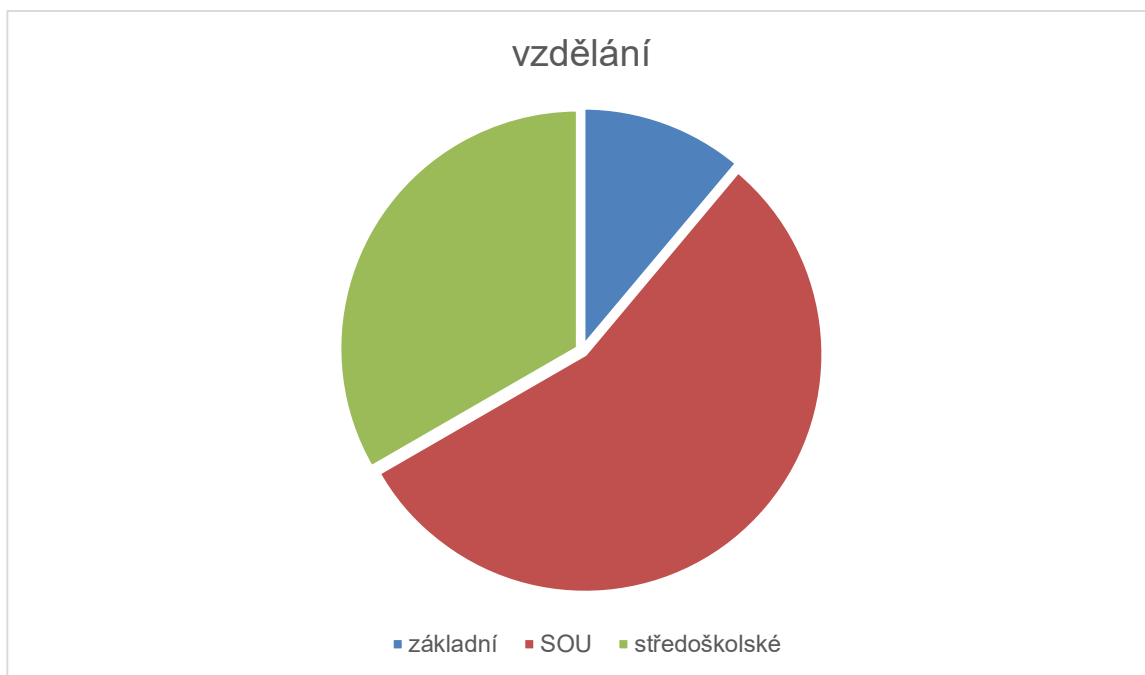
Dle statistik NPC je převážná většina zadržených pachatelů české národnosti. Cizí státní příslušníci jsou nejčastěji zastoupeni vietnamskou, polskou a slovenskou národností. Nejvíce cizinců se zpravidla vyskytuje v hlavním městě Praha. Četnost cizokrajných státních příslušníků je ovlivněna rovněž lokací regionu, v němž působí – v příhraničních oblastech je výskyt cizinců vyšší.

Ve zlínském kraji je průměrně 5% drogové trestné činnosti páčáno cizinci. Je však třeba podotknout, že ve statistikách jsou vykazovány i delikty

nezahrnující nedovolenou výrobu metamfetaminu. Ve zkoumaném vzorku byli všichni pachatelé české národnosti.

Vzdělání

Graf č. 5

Co se týče dosaženého vzdělání, více než 50 % pachatelů (5) uvedlo, že je absolventem Středního odborného učiliště. Střední vzdělání dokončili tři pachatelé, základní jeden.

Vzdělání je jeden z aspektů, který není ve statistikách vykazován. Z hlediska trestního řízení tento faktor není podstatný. V oblasti prevence by však mohl být ukazatelem prostředí, jemuž by měla být věnována vyšší pozornost. Této skutečnosti nasvědčují analýzy prováděné NMS, z nichž vyplývá, že významným faktorem ovlivňujícím vystavení vlivu návykovým látkám je přechod ze základní na střední školu, přičemž záleží rovněž na typu střední školy.⁶¹

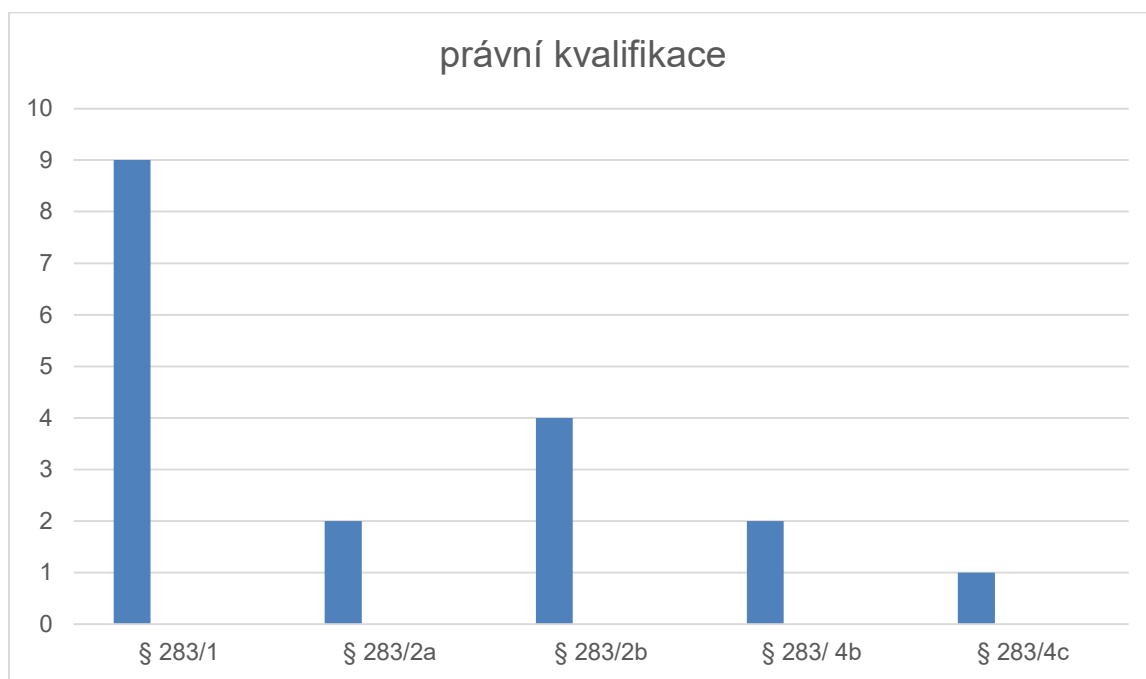
⁶¹ MRAVČÍK, Viktor; CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021 [Report on Illicit Drugs in the Czech Republic 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. s. 51. ISBN 978-80-7440-274-6.

Zaměstnání

Osm z devíti pachatelů uvedlo, že jsou nezaměstnaní, jeden tuto informaci neuvedl. Tento trend se u rizikových uživatelů vyskytuje hojně. Dle studií cílených na klienty adiktologických programů uvedla průměrně polovina respondentů, že má nestabilní či nelegální příjem.⁶² Zjištěná fakta korespondují se skutečností, že většina pachatelů nedovolené výroby metamfetaminu je zároveň uživateli (kapitola 4.2) a motivací k výrobě je často majetkový prospěch (motivace ke spáchání skutku bude blíže představena v následující části práce).

Právní kvalifikace

Graf č. 6

Všichni pachatelé naplnili skutkovou podstatu **§ 283/1** TZ nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy.

⁶² MRAVČÍK, Viktor; CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021 [Report on Illicit Drugs in the Czech Republic 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. s. 125. ISBN 978-80-7440-274-6.

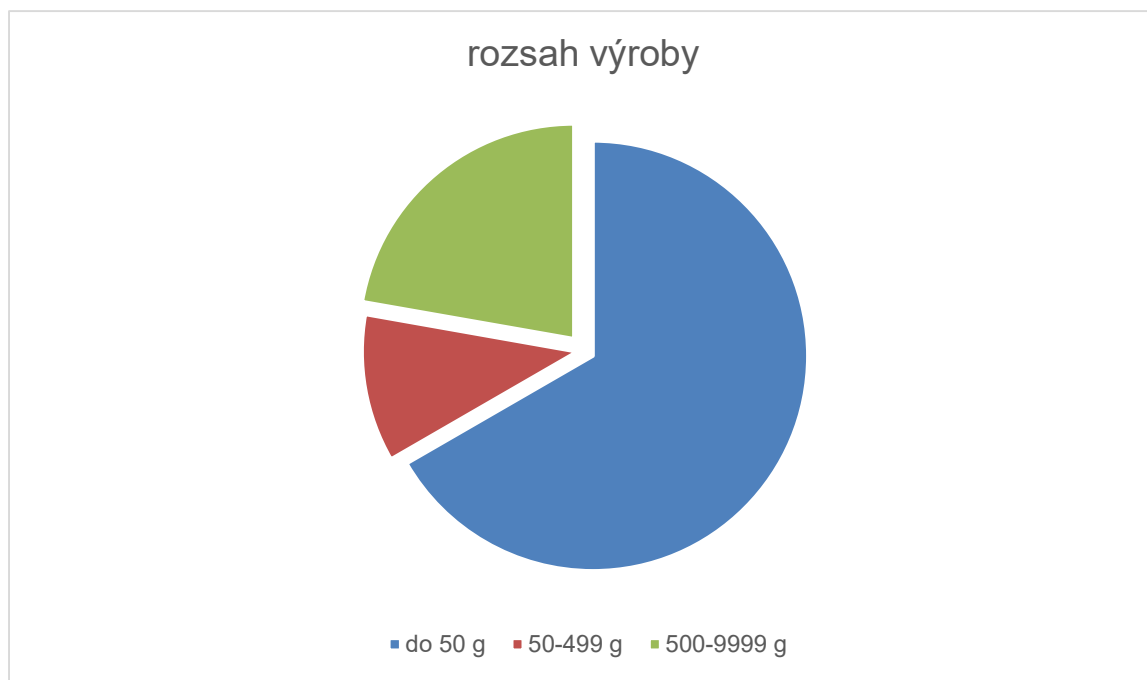
Celkem 5 pachatelů naplnilo kvalifikovanou skutkovou podstatu **§ 283/2**. ve dvou případech se jednalo o písmeno **a) jako člen organizované skupiny**, a ve třech případech o písmeno **b) ač byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán**. Za naplnění skutkové podstaty upravené ve 2. odstavci hrozí trest odnětí svobody se spodní hranicí 2 roky.

Ve 3 případech byl skutek kvalifikován jako **§ 283/4**, a to dvakrát podle písmene **b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu**, a jednou podle písmene **c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech**. Za skutky upravené §283/4 hrozí trest odnětí svobody se spodní hranicí 10 let.

Jedna třetina vybraného vzorku pachatelů se dopouští trestného činu nelegální výroby metamfetaminu opakovaně, vzhledem ke svému dosavadnímu životnímu postoji. Ve dvou případech se jedná o výrobu o objemu do 50 g, v jednom o 50-499 g.

Rozsah výroby

Graf č. 7

Zjištění týkající se rozsahu výroby korespondují s kapitolou 4.2 – převažuje maloobjemová výroba. Průměrně 60 % zajištěných laboratoří produkuje v rámci jednoho výrobního cyklu množství pervitinu do 50 g.

Dále byla zajištěna jedna varna produkující 50-499 g metamfetaminu. Pachatelův věk byl v rozmezí 31-35 let a byl absolventem středního odborného učiliště. Co se týče výroby většího rozsahu, byly registrovány dvě varny o rozsahu výroby 500-9999 g metamfetaminu. Oba skutky byly spáchány osobou starší 40 let, jež dokončila střední vzdělání. Motivací byl v obou případech zejména majetkový prospěch.

Institut spolupracujícího obviněného

Institut spolupracujícího obviněného prokazatelně využil pouze jeden pachatel. Tato osoba naplnila nejvíce skutkových podstat ze všech analyzovaných pachatelů a hrozila jí tudíž nejpřísnější sankce. V jednom případě není tato skutečnost uvedena, a ve zbývajících případech jej obvinění nevyužili.

Lze se tedy domnívat, že součinnost s policejním orgánem za účelem zmírnění postihu preferují pachatelé, jimž hrozí vysoké trestní sankce.

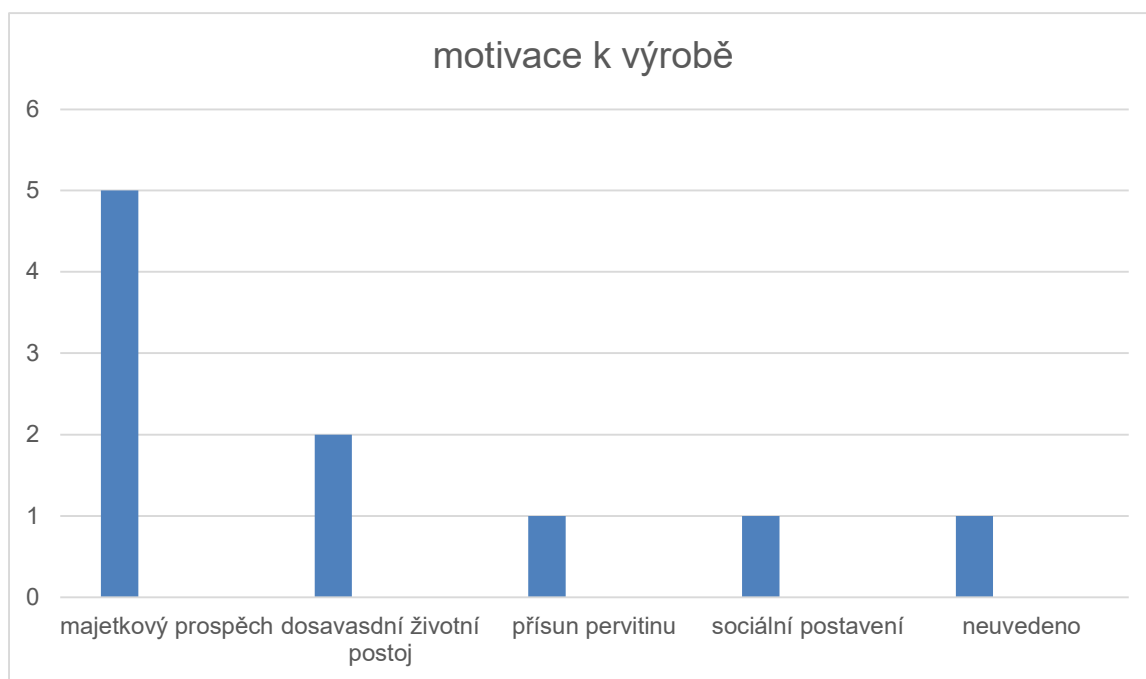
Prevalence užívání návykových látek

Všichni pachatelé uvedli, že jsou uživateli pervitinu. Dva z nich současně užívají marihuanu. K trvalí závislosti může přispívat také výskyt nelegálních drog ve věznicích (viz. Kapitola 2.4). 2/3 pachatelů z vybraného vzorku byly ve VTOS opakovaně. Ve věznicích je výskyt nelegálních látek zjišťován prostřednictvím lékařských vyšetření či orientačních testů. Úspěšnost testů zpravidla nepřesáhne 10 %. Z šetření provedeného v roce 2020 vyplývá, že 8 % provedených testů bylo pozitivních na přítomnost nelegální drogy, přičemž nejvíce byl zastoupen pervitin (40 %).⁶³

⁶³ MRAVČÍK, Viktor; CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021 [Report on Illicit Drugs in the Czech Republic 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. s. 79. ISBN 978-80-7440-274-6.

Motivace k výrobě pervitinu

Graf č. 8

Majetkový prospěch jako primární důvod výroby pervitinu uvedla více než polovina pachatelů. Toto zjištění koresponduje se skutečností, že osm z devíti pachatelů je prokazatelně nezaměstnaných, na živobytí si tudíž vydělávají produkcí a následnou distribucí pervitinu. Vedle toho často dochází rovněž k sekundární trestné činnosti (STČ bude popsána v následující části práce).

Dvě osoby byly motivovány vedle majetkového prospěchu též **přísunem pervitinu** pro vlastní potřeby.

Dalším faktorem působícím na jednání pachatele je **dosavadní životní postoj**. Tento důvod uvedli dva pachatelé. Oba byli v minulosti trestně stíháni za šíření toxikomanie.

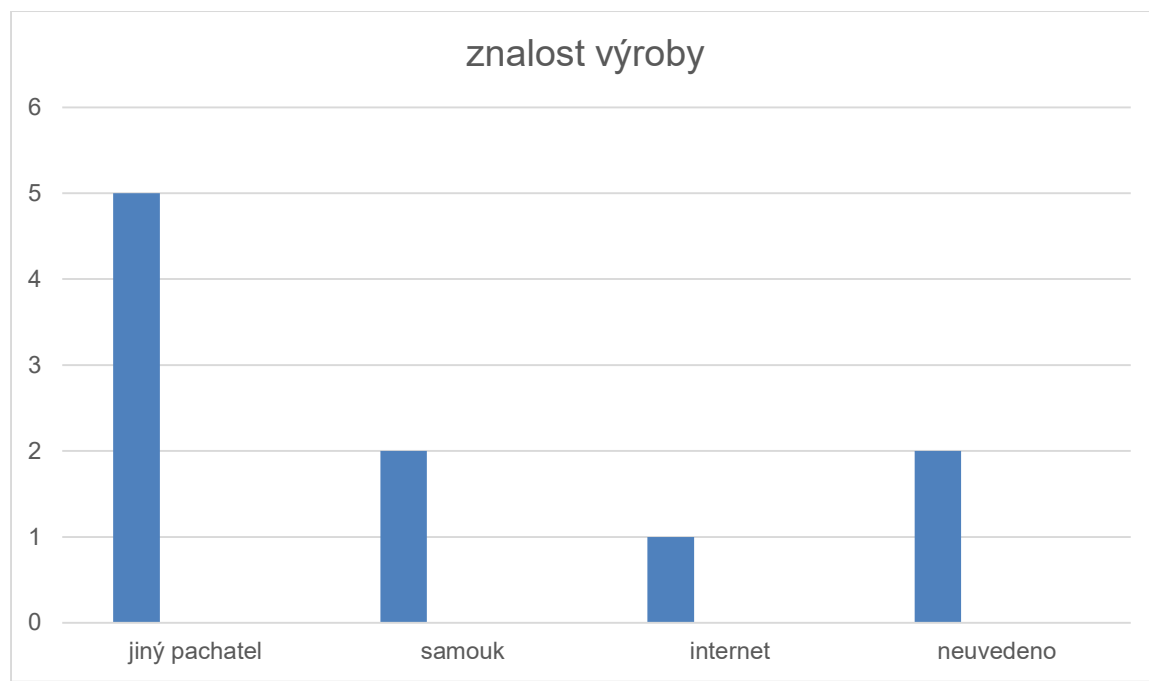
Jeden případ se v celém vzorku vymyká. Pachatel sdělil, že motivací výroby pervitinu bylo **sociální postavení**, konkrétně větší zájem kamarádů. Jeden pachatel motivaci odmítl sdělit.

Při zkoumání příčin podněcujících pachatele v nedovolené výrobě metamfetaminu je třeba brát v potaz, že uvedené odpovědi nemusí plně

odpovídat skutečnosti – pachatelé vždy neuvádí ve výpovědi pravdu či celou pravdu, případně mohou odmítnout vypovídat úplně.

Znalost výroby

Graf č. 9

Více než polovina pachatelů uvedla, že zná postup výroby metamfetaminu od jiného pachatele. Dvě osoby se výrobu naučily samy a jeden prostřednictvím internetu a současně od jiného pachatele. Lze se domnívat, že v rámci samoučení výroby pervitinu pachatelé mohli využít k těmto účelům vedle jiných prostředků rovněž internet. Dva pachatelé znalost postupu nevedli.

Trestní minulost

Graf č. 10

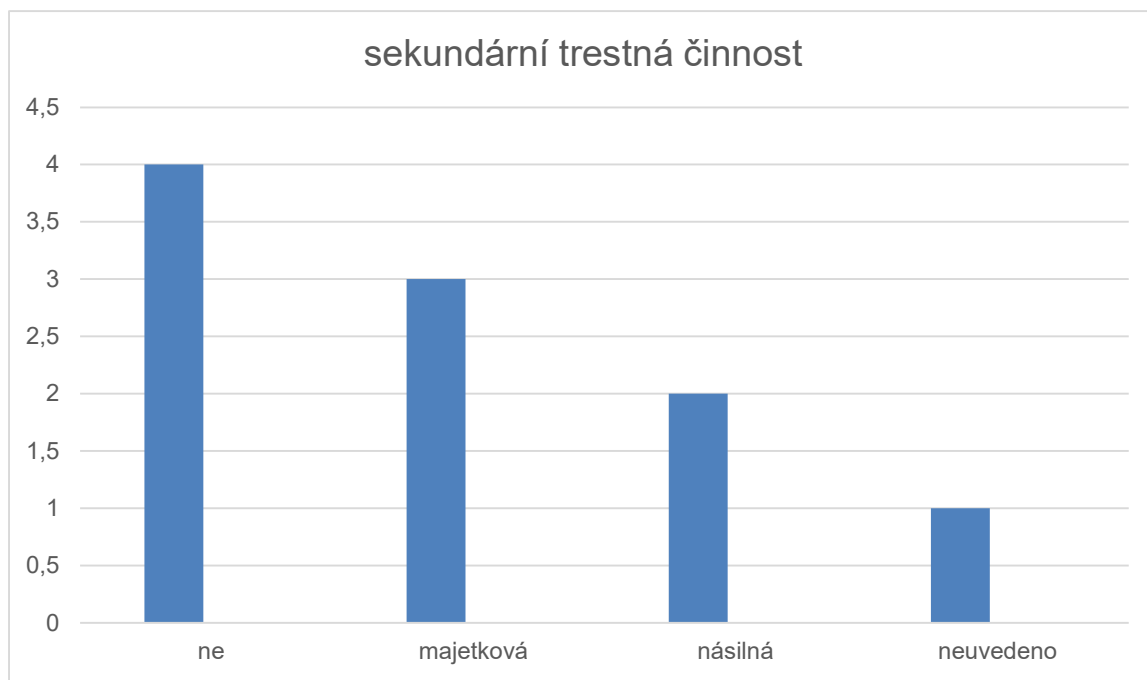
Více než 50 % registrovaných pachatelů bylo opakovaně trestáno. Pachatelé zpravidla byli dříve odsouzeni za násilnou a majetkovou trestnou činnost, často také za šíření toxikomanie. U pachatelů nelegální výroby metamfetaminu se recidiva vyskytuje velmi často. Dle výzkumů z roku 2020 bylo více než 40 % drogových trestných činů spácháno dříve trestanými osobami.⁶⁴

Jeden pachatel byl v minulosti odsouzen jednou a dvě osoby nebyly trestané. Oba netrestaní pachatelé zastupují nejmladší věkovou kategorii vybraného vzorku, tj. 21-25 let. Dle kriminální anamnézy zbývajících subjektů vyššího věku tedy lze předpokládat vysokou pravděpodobnost recidivního chování dosud netrestaných pachatelů v budoucích letech.

⁶⁴ MRAVČÍK, Viktor; CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2021 [Report on Illicit Drugs in the Czech Republic 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. s. 135. ISBN 978-80-7440-274-6.

Sekundární trestná činnost

Graf č. 11

Sekundární drogová činnost byla prokazatelně zjištěna u čtyř osob, a to buď majetková či násilná TČ. Majetkové TČ zpravidla páchají osoby pro vlastní obohacení či z důvodu opatření prostředků pro výrobu drogy. Majetková i násilná trestná činnost je často páchána pod vlivem akutní intoxikace (viz kapitola 4.1). Všichni pachatelé byli zároveň opakovaně trestáni. Existenci souvislostí mezi těmito jevy potvrzují data obsažená v SSZ z roku 2021: *Krádeže nebo jiného trestného činu či přestupku za účelem pořízení prostředků na nelegální drogy se někdy v minulosti dopustilo 30 % odsouzených vězňů.*⁶⁵

Ve čtyřech případech nebyla STČ zjištěna a u jednoho skutku tato informace nebyla uvedena. Při zkoumání existence STČ je třeba zohlednit skutečnost, že ne vždy je takové jednání odhaleno.

⁶⁵ CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ROUS, Zdeněk; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021 [Summary Report on Addictions in the Czech Republic in 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. s. 70. ISBN 978-80-7440-293-7.

5.4 Vyhodnocení

Data uvedená v empirické části práce vychází z informací získaných z celkem 9 skutků registrovaných ve Zlínském kraji. Některé údaje vychází ze statistik NPC. Přestože je výchozí vzorek poměrně malý, v rámci zkoumaných trestních spisů můžeme sledovat určité markanty či podobnosti.

První dotazovanou skutečností byl rok zjištění skutku. Tato informace v empirické části nebyla uvedena. Dle statistik bylo nejvíce TČ registrováno v roce 2022. v letech 2020 a 2021 byl roční průměr zajištěných varen nižší, pravděpodobně v důsledku pandemie COVID-19. Ve výsledcích se tento poměr neprojevil. Příčinou může být i fakt, že analyzovány byly pouze uzavřené trestní spisy (trestní řízení může probíhat i v řádech let).

Za pozornost stojí také vzdělání pachatelů, kdy většina uvedla dokončení SOU. Z hlediska prevence by pro budoucí zkoumání tato informace mohla být užitečná co se týče zaměření pozornosti na rizikové skupiny.

Problém představuje užívání drog ve vězeňských zařízeních. I přes přísný režim a dozor není výskyt nelegálních látek ve věznicích ničím neobvyklým. Závislé osoby sice nemají přísun stejného množství drogy jako mimo VTOS, nicméně závislosti se tak nikdy zcela nezbaví. Dalším negativním faktorem je způsob života po propuštění z VTOS. Jako hlavní motivy pachatelé drogové trestné činnosti uvádí majetkový prospěch, přísun pervitinu a dosavadní životní styl. I přes pokus o nápravu prostřednictvím přísného denního harmonogramu včetně pracovních činností ve vězeňských zařízeních se pachatelé po propuštění často vrací k zaběhlému životnímu stylu a nejsou schopni resocializace. Z toho důvodu je poměr recidivních pachatelů velký. Vedle toho dochází běžně též k majetkové či násilné STČ.

Výsledky analýzy korespondují se studii a statistikami pravidelně prováděných různými organizacemi (NMS, NPC, EMDDA atd), jež byly použity pro tvorbu této práce. I přes rozsah vzorku lze z výsledků vyvodit určité skutečnosti či teorie a pro budoucí zkoumání by metoda použitá pro účely této práce mohla být užitečná.

Závěr

Užívání látek měnících vědomí je s lidskou populací sepjato odnepaměti. Představuje sociální a ekonomická rizika zatěžující země celého světa. Zejména v průběhu minulého století docházelo k dynamickým změnám formujícím drogovou scénu, jak ji známe dnes. Kvůli relativně snadné dostupnosti nečiní opatření ilegálních látek větší potíže téměř nikomu. Drogová subkultura je součástí lidské kultury a pravděpodobně bude i nadále. I přes snahu vyvíjenou státními i nestátními subjekty nelze užívání nelegálních substancí vymýtit zcela. Stále je však nutné minimalizovat hrozby plynoucí ze závislostního chování.

Cílem teoretické části práce bylo zasazení vývoje drogové problematiky do historického kontextu v rámci ČR i v globálním měřítku, představení základních faktorů s ní souvisejících a v neposlední řadě popis trestné činnosti související s nelegální výrobou metamfetaminu. Informace o současném stavu prevalence užívání OPL a stavu DTČ jsou nezbytné pro vytvoření uceleného obrazu drogové problematiky a pochopení její kauzality. Díky studiím a časopiseckým článkům zaměřeným na tuto problematiku bylo možné popsat aktuální trendy na poli drogového abúzu a kriminality. Rovněž lze na základě zjištěných informací pozorovat proměny drogové scény v ČR a predikovat budoucí chování pachatelů DTČ.

Empirická část práce byla zacílena na osoby páchající trestnou činností nedovolené výroby metamfetaminu. Přestože z výsledných dat nelze vyvozovat definitivní závěry, zjištěné poznatky nastínily charakteristiku a vzorce chování pachatelů DTČ (viz. kapitola 5.4). Zvolený postup šetření byl tudíž účinný a naplnil ambice této práce. Tato metoda zkoumání aspektů osob dopouštějících se DTČ by rovněž mohla být přínosem pro instituce zabývající se odhalováním, represí či prevencí drogové kriminality za předpokladu, že by byla upravena pro tyto účely a záběr zkoumaných skutků by byl navýšen na potřebné množství.

Z informací obsažených v této práci vyplývá, že drogová závislost je závažným patologickým jevem, jehož odstranění je nelehké a jenž je často provázen kriminálním chováním. Ideálním řešením je tudíž minimalizace rizika vzniku

takové závislosti. Důležitým prvkem pro předcházení drogové trestné činnosti je prevence. Školní prostředí je v mnoha případech místem, kde má jedinec první zkušenost s drogami. Jak již bylo naznačeno v kapitole 2.6.2, užívání návykových látek je mezi českými studenty je nadprůměrné v rámci Evropy. Proto je třeba usilovat o větší dostupnost a pokrytí preventivních programů. Neméně závažným faktorem je postpenitenciární péče pachatelů. Téměř v polovině případů pachatelů odsouzených za drogovou trestnou činnost se jedná o recidivisty. Jak bylo uvedeno v kapitole 5.4, úspěšnost nápravy je mizivá. Pro předcházení drogové kriminality je tedy nutné rovněž věnovat pozornost pachatelům DTČ, a to jak osobám ve VTOS, tak osobám již propuštěným.

Úskalí v oblasti drogové problematiky představuje především financování. Přestože jsou ročně investovány na koordinaci protidrogové politiky více než 2 miliony (viz kapitola 2.6) a meziročně částka vzrůstá, na pokrytí všech oblastí drogové problematiky tato částka není dostačující. Aby bylo dosaženo efektivnosti protidrogové politiky v co nejvyšší možné míře, je třeba usilovat v první řadě o navýšení finančních prostředků poskytovaných na tuto oblast.

Seznam použité literatury:

Monografie:

EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUG ADDICTION. *Methamphetamine: a European Union perspective in the global context*. Lisbon: European Monitoring Centre for Drug Addiction, 2009. ISBN 978-92-9168-377-2.

Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost. *Evropská zpráva o drogách 2022: Trendy a vývoj*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2022. ISBN 978-92-9497-745-8.

GŘIVNA, Tomáš; SCHNEINOST Miroslav; ZOUBKOVÁ Ivana a kolektiv. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ROUS, Zdeněk; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Souhrnná zpráva o závislostech v České republice 2021 [Summary Report on Addictions in the Czech Republic in 2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2022. ISBN 978-80-7440-293-7.

CHOMYNOVÁ, Pavla; CSÉMY, Ladislav a MRAVČÍK, Viktor. *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD)*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2020. ISSN 2336-8241.

KALINA, Kamil a kolektiv. *Drogy a drogové závislosti 1: mezioborový přístup*. 1. vydání. Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, Kamil a kolektiv. *Drogy a drogové závislosti 2: mezioborový přístup*. 1. vydání. Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.

KUBÁNEK, Vladimír a POLÍVKA, Lubomír. *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-319-2.

MRAVČÍK, Viktor; CHOMYNOVÁ, Pavla; GROHMANNOVÁ, Kateřina; JANÍKOVÁ, Barbara; ČERNÍKOVÁ, Tereza et al. *Zpráva o nelegálních drogách*

v České republice 2021 [Report on Illicit Drugs in the Czech Republic 2021]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. ISBN 978-80-7440-274-6.

NOŽINA, Miroslav a VANĚČEK, Miloš. *Národní protidrogová centrála 1991-2016*. Národní protidrogová centrála, 2016. ISBN 978-80-270-0640-3.

RASSMUSEN, NICOLAS. *On speed: the many lives of amphetamine*. USA: New York University Press, 2008. ISBN 13: 978-0-8147-7601-8.

SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY. *Akční plán realizace Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 [Action Plan for the Implementation of National Strategy on Addictive Behavior Prevention and Harm Reduction 2019–2021]*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2019. ISBN 978-80-7440-247-0.

SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY A SPOLEČNOST PRO NÁVYKOVÉ NEMOCI ČLS JEP. *Koncepce rozvoje adiktologických služeb*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2021. ISBN 978-80-7440-271-5.

ŠTÁBLOVÁ, Renata; BREJCHA, Břetislav a kolektiv. *Drogy – vybrané kapitoly*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2005. ISBN 80-7251-186-6.

ŠTÁBLOVÁ, Renata; BREJCHA, Břetislav a kolektiv. *Návykové látky a současnost*. Praha. Policejní akademie České republiky v Praze, 2006. ISBN 80-7251-224-2.

Časopisecké články:

FRANĚK, Lukáš a ROMAN, Michael. *Profilování drog na Kriministickém ústavu PČR – metamfetamin (část první)*. *Drugs & Forensics Bulletin Národní protidrogové centrály* 2022, č. 3. ISSN 1211-8834.

JONÁŠ, Karel. *Vývoj a aktuální trendy na drogové scéně na území obvodního ředitelství policie Praha i během pandemie COVID-19*. *Drugs & Forensics Bulletin Národní protidrogové centrály* 2022, č. 2. ISSN 1211-8834.

KEJŘOVÁ, Irena. *Konference Národní protidrogové centrály „prekurzory drog“*. Drugs & Forensics Bulletin Národní protidrogové centrály 2023, č. 2. ISSN 1211-8834.

VÁVRA, Vojtěch. *Výbuchy maloobjemových varen metamfetaminu v panelových domech*. Drugs & Forensics Bulletin Národní protidrogové centrály 2022, č. 3. ISSN 1211-8834.

Zákonná úprava:

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník v platném znění.

Zákon č. 112/1998 Sb. (zrušeno k 1. 7. 2017)

Internetové zdroje:

NPC SKPV PČR. Výroční zprávy 2018–2022. [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>

POLICIE ČR: Drogy – celosvětový problém [online]. [cit. 2.9.2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/narodni-protidrogova-centrala-skpv-historie.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Konferenční příspěvky:

HRACHOVEC, Miroslav; KRATINA, Tomáš; KUCHAR, Martin; ŠIGUTOVÁ, Veronika; ŠIMEK, Petr et al. *Příručka kriminalisty pro linii toxikologie: Nelegální laboratoře na výrobu metamfetaminu a indoor pěstírny konopí*. NPC SKPV PČR a KÚ, 2019.

Statistiky NPC SKPV PČR

Seznam příloh

Příloha č. I – Záznamový arch pro analýzu trestních spisů

Příloha č. I

Záznamový arch – pachatelé metamfetaminových varen

Dobrý den,

Jmenuji se Gabriela Železná a jsem studentkou 3. ročníku Policejní akademie České republiky v Praze oboru Bezpečnostně právní. Píši bakalářskou práci na téma Kriminologické aspekty nelegální výroby metamfetaminu se zaměřením na osobu pachatele.

Pro zpracování empirické části bakalářské práce jsou pro mě klíčová data, která lze získat pouze prostřednictvím dotazníku. Touto cestou bych vás tedy chtěla požádat, abyste obětovali pár minut svého času a odpověděli na otázky níže.

Tento dotazník je zaměřen na pachatele nelegální výroby metamfetaminu a informace o nich. Dotazník je určen pro vyšetřovatele trestné činnosti páchané v souvislosti s nelegální výrobou metamfetaminu ve Zlínském kraji v letech 2018-2022. Při vyplňování dotazníku prosím uvádějte informace vždy k jednomu konkrétnímu případu, tj. k jedné zjištěné metamfetaminové varně.

Vyplnění dotazníku zabere zhruba XX minut a je anonymní. V případě jakýchkoliv připomínek či nejasností mě prosím neváhejte kontaktovat.

Děkuji za vaši ochotu a čas.

Gabriela Železná

V jakém územním odboru sloužíte?

- Kroměříž
- Uherské Hradiště
- Vsetín
- Zlín
- Jiné (jaké?)

Obecné informace o pachateli:

1. Věk

- Do 15
- 16–20
- 21–25
- 26–30
- 31–35
- 36–40
- 41–45
- 46–50
- 50 +

2. Pohlaví

- Muž
- Žena

3. Státní příslušnost

- Česká
- Vietnamská
- Slovenská
- Ukrajinská
- Polská
- Bulharská
- Jiná (jaká?)

4. Dosažené vzdělání

- Základní
- Střední odborné učiliště
- Středoškolské
- Vysokoškolské
- Neuvedeno
- Jiné (jaké?)

5. Zaměstnání

- Zaměstnaný (příp. jaké)
- Nezaměstnaný
- OSVČ
- Brigády
- Neuvedeno
- Jiné (jaké?)

Informace k zjištěnému skutku:

1. Zjištěno v roce

- 2018
- 2019
- 2020
- 2021
- 2022

2. Právní kvalifikace

- Vypsát (paragraf)

3. Rozsah výroby

- Do 50 g
- 50–499 g
- 500–9999 g
- 10–50 kg
- 50 kg +
- Neuvedeno

4. Institut spolupracujícího obviněného

- Ano
- Ne
- Neuvedeno

Postoj pachatele k OPL:

1. Je pachatel uživatelem OPL?

- Ano (jaké?)
- Ne
- Neuvedeno

2. Co vedlo pachatele k výrobě metamfetaminu?

- Vypsát

3. Jak se naučil vyrábět metamfetamin?

- Samouk
- Od jiného pachatele
- Neuvedeno
- Jiné (jaké?)

Kriminální kariéra pachatele:

1. Trestní minulost

- netrestaný
- Trestaný jednou
- Trestaný opakovaně
(Pozn.: v případě trestu uvést jaký)

2. Sekundární trestná činnost

- Ano (jaká?)
- Ne
- Neuvedeno